

Hållbarhetens roll i flytten till Brf Viva

En studie av bostadsrättsköpare
i Riksbyggens Brf Viva

Riksbyggen Positive Footprint Housing® – för en mer hållbar framtid

Positive Footprint Housing är tvärvetenskaplig forskning för helhetstänkande kring innovativ hållbar bostads- och stadsutveckling.

Positive Footprint Housing är tvärvetenskaplig forskning för helhetstänkande kring innovativ hållbar bostads- och stadsutveckling.

Projektet ska resultera i ökad miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet där vunna insikter och lärdomar får sin första praktiska tillämpning i Bostadsrättsföreningen Viva, med 132 bostäder i Guldheden, intill Chalmersområdet i Göteborg.

Projektet är initierat av Riksbyggen i samverkan med bland andra Johanneberg Science Park, Chalmers, Göteborgs universitet, Göteborg Energi, Göteborgs Stad och RISE – Research Institutes of Sweden.

Innehåll	sid
Inledning	3
Referensram	4
Undersökningsmetod	5
Enkät	6
Intervjuer	6
Resultat från enkäten	7
Vilka flyttar till Brf Viva?	7
De boendes hållbarhetsprofil	8
Intresset för Brf Viva?	9
Delande	10
Gemenskap	11
Mobilitet	12
Resultat från intervjuer	15
De intervjuade – 9 hushåll	15
Hållbarhetens betydelse för de intervjuade	19
Det sociala livet	19
Generation	22
Flytten – en ny fas i livet	23
Mobilitet	24
Viva som koncept	25
Avslutande diskussion	27
Slutsatser	27
Framtida studier	28

Inledning

Under senhösten 2018 flyttade de första personerna in i några av de 132 lägenheterna i Riksbyggens satsning på hållbart boende, bostadsrättsföreningen Viva i Guldheden, Göteborg. 2019 stod hela projektet färdigt. De flesta av lägenheterna har 2–4 rum och kök och är 46–97 kvadratmeter. Det finns också några större lägenheter på cirka 110 kvadratmeter och sex mindre enrumslägenheter på 30 kvadratmeter reserverade för unga personer.

Syftet med den här studien har varit att förstå vad som motiverat dem som valt Brf Viva och fördjupa kunskapen om deras värderingar och förväntningar innan flytten. Vad är det konkret i Brf Viva som lockar? Vilka önskemål, intressen och förhoppningar ligger bakom valet av just detta boende hos Riksbyggen? För att få veta mer om detta har vi undersökt hur de ställer sig till frågor om hållbarhet, hur miljöfrågor påverkar deras vardagliga val och hur detta eventuellt kommer att förändras i och med flytten till Brf Viva. Vi har också intresserat oss för hur stor betydelse ett allmänt socialt intresse och ett engagemang för social hållbarhet har. Studien har genomförts på uppdrag av, och i samarbete med, Riksbyggen under 2016 och 2017. Arbetet

med studien har också skett inom ramen för Riksbyggen Positive Footprint Housing, ett bostads- och stadsutvecklingsprojekt som fungerar som en plattform och ett ramverk för miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart bostadsbyggande. Det tvärvetenskapliga forsknings- och kunskapsprojektet startades på initiativ av Riksbyggen i samarbete med Johanneberg Science Park, Göteborgs Stad, Chalmers, Göteborgs universitet, Göteborg Energi och RISE – Research Institutes of Sweden. Under arbetet med denna rapport har vi också stämt av kontinuerligt med övriga projekt och undersökningar som fokuserar på Brf Viva, exempelvis när det gäller forskning om mobilitet och bilpooler.

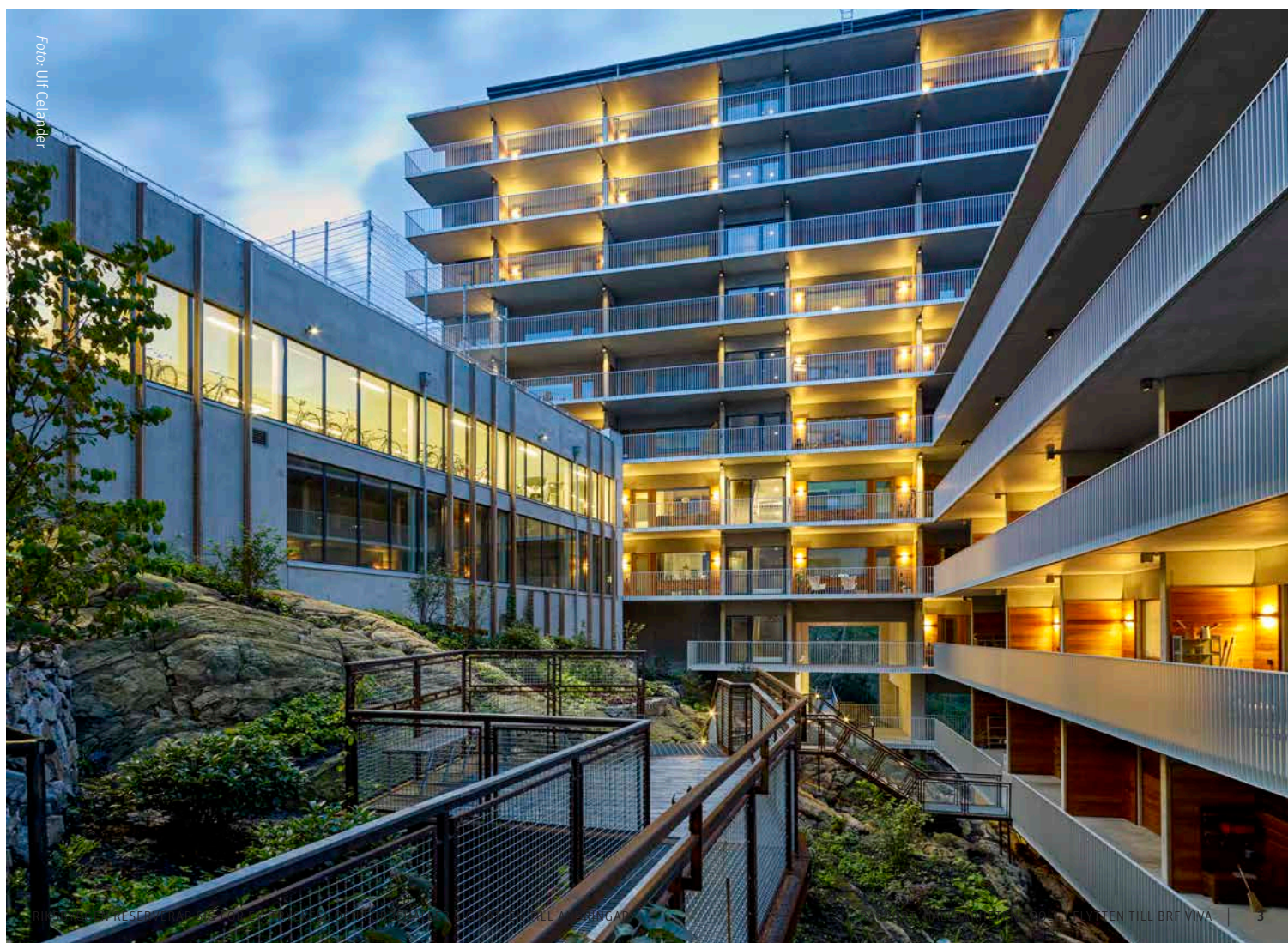

Foto: Ulf Celander

Referensram

I denna rapport har vi utgått från de tre huvuddelarna som utgör grunden för hållbar utveckling; ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. De ambitiösa hållbarhetsmålen brukar formuleras som:

- Att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.
- Att motverka fattigdom och att alla ska ha råd att tillgodose sina grundläggande behov.
- Att sträva mot ett samhälle där grundläggande mänskliga rättigheter uppfylls, där även strävan efter mångfald ingår.

Begreppet hållbar utveckling definierades ursprungligen 1987 i FN-rapporten *Vår gemensamma framtid* som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”.¹ Fokus låg då mer på de ekologiska och ekonomiska aspekterna av hållbar utveckling. En del vatten har runnit under broarna sedan dess, och det arbete den i allmänt tal kallade Brundtland-kommissionen lade ner innebar ett startskott för att vända den negativa utvecklingen, och ta sig an uppgiften att arbeta gemensamt för en mer hållbar värld. Världen, och dess utmaningar och de samlade kunskaperna om dessa, ser inte likadan ut nu som den gjorde då, och idag finns social hållbarhet med som ett av de tre ben som arbetet med hållbar utveckling lutar sig mot.² På senare tid har FN antagit Agenda 2030 med 17 hållbarhetsmål som uppmärksammar vikten av att arbeta med flera hållbarhetsdimensioner samtidigt. Vi såg tidigt att de tre dimensionerna i definitionen av hållbar utveckling fungerade väl ihop med det som kommunicerades kring byggprojektet Brf Viva, och de finns också med i Riksbyggens hållbarhetspolicy och i hållbarhetsplanen *Planeten ska med*.³ De tre delarna har därför fungerat som utgångspunkter för vår studie på flera vis. Vi använde dem när vi formulerade frågorna till studiens intervjuer och enkäter och senare, när vi sammanställde denna rapport, fungerade de ekonomiska, ekologiska och sociala delarna som underlag för rapportens tematik.

Utifrån den tredelade definitionen av hållbarhet undersökte vi

- 1) hur de som köpt bostadsrätt i Brf Viva ser på hållbarhet i stort,
- 2) hur viktiga olika hållbarhetsaspekter är för dem själva och var de placerar in sig på en hållbarhetsskala där noll innebär ett obefintligt engagemang och tio ett engagemang som genomsyrar alla vardagens val och
- 3) hur de placerar in Brf Viva på en motsvarande skala. Vi utgick från att skalan med tydliga extrempunkter kan bidra till en nyanserad förståelse för de boendes syn på hållbarhet, vilket också bekräftades under studiens gång. Det finns flera lösningar i Brf Viva som skär genom hållbarhetens alla tre delar. Vi ville undersöka de framtida boendes intresse av den inbyggda gemenskapen och delande i olika former. Vi har även ställt frågor om möjligheter att förlänga livslängden på produkter genom återvinning, återbruk och reparationer, nya energilösningar samt möjligheten

till flexibla boenden i förhållande till nuvarande och framtida familjekonstellationer. Vi har också studerat betydelsen av sociala faktorer ur flera perspektiv. Dels har vi undersökt hur stor betydelse ett allmänt socialt intresse och ett engagemang för social hållbarhet har, dels hur det sociala i betydelsen samvaro och delande med andra har påverkat valet av Brf Viva. Studien tangerar också frågor om hur bostadsrätternas prisnivå och läge i staden påverkat valet av Brf Viva.

Foto: Nicke Johansson

¹ För den engelska versionen se <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm> hämtad 2018-02-09.

² För en mer ingående diskussion om social hållbarhet i relation till Riksbyggens hållbarhetsarbete, se Andersson, Björn (2013) Social hållbarhet inom Riksbyggens projekt Positive Footprint Housing. https://www.johannebergssciencepark.com/sites/default/files/pfh_social_hallbarhet.pdf hämtad 2018-02-09.

³ Mer om detta arbete finns att läsa på <https://riksbyggen.se/om-riksbyggen/hallbarhetsarbete> och <https://riksbyggen.se/globalassets/1-media-riksbyggen/5-om-riksbyggen/for-kommuner/sju-perspektiv-pa-framtidens-boendemiljoer.pdf> hämtad 2018-02-09.

Undersökningsmetod

Våra metoder har innefattat djup- och telefonintervjuer och en webenkät. Undersökningen lades upp som en trestegsraket där den första omgången intervjuer, som gjordes under hösten 2016, bildade underlag till enkätfrågorna, och enkätundersökningen i sin tur bidrog med kunskap som togs tillvara när frågor formuleras till de avslutande intervjuerna. Enkäten gick ut till de personer som köpt en bostadsrätt i Brf Viva fram till november 2016. Vi den tidpunkten hade de allra flesta bostadsrätterna tecknats, med undantag av enrummarna för ungdomar och en del större lägenheter. När svaren på enkäten kommit in, gick vi igenom dem för att se om intervjuerna och enkäterna överensstämde och funderade på eventuella förändringar i intervjuguiden. Tre intervjuer genomfördes innan vi skickade ut enkäten och tre gjordes i direkt anslutning efter att enkäten genomförts, utifrån de kontakter vi fått genom enkätsvaren. De tre avslutande intervjuerna genomfördes några månader senare, på grund av att det tog lite tid att få tag i ytterligare informanter som kunde bredda representationen i urvalet. Intervjuerna har alltså genomförts vid tre separata tillfällen under ett år, hösten 2016 till hösten 2017. Sammanlagt genomfördes intervjuer med nio hushåll. I rapporten har vi valt att anonymisera dessa personer genom att byta ut deras namn. Däremot har vi inte anonymiserat familjeförhållanden, arbeten osv, men vi har försökt undvika att redogöra för dessa på en detaljnivå som skulle innebära omedelbar identifiering.

Undersökningsmetoderna kompletterar varandra. Enkäten har framförallt bidragit med bredd och intervjuerna med djup. Med enkäten har vi nått en stor andel av de boende. Enkätfrågorna har gett oss kvantifierbar information om attityder och beteenden.

I intervjuerna har vi fått berättelser om livet samt utvecklade resonemang, tankar, idéer och värderingar. Intervjuerna bygger på den relation som skapas mellan den som intervjuar och den som intervjuas. En god relation kräver ett längre samtal, varför det är viktigare med ett begränsat antal långa intervjuer (1–2 timmar) än många korta intervjuer. När det gäller urvalet av personer i enkät och intervjumaterial finns det anledning att reflektera över hur det påverkat denna rapport. I studien har flera urval skett, både avseende vilka som kontaktas och vilka som faktiskt säger ja till att intervjuas. Först valde vi ut några av de personer som anmält sitt intresse för intervju i samband med Riksbyggens utskick, därefter gjordes ytterligare ett urval i gruppen som uppgett i enkäten att de skulle kunna tänka sig att bli intervjuade. Det har varit svårt att hitta barnfamiljer, särskilt de med små barn, men genom ett sista utskick om detta från Riksbyggen hittade vi en barnfamilj till. I intervjusituationen sker också ett urval – dels styrt av de frågor som intervjuaren ställer, dels beroende på vilka delar av sitt liv som den intervjuade väljer att ge uttryck för under intervjusamtalet. Enkäter däremot kan ge en vidare bild av en hel grupp. Ett sådant material kan också jämföras med ett material som visar hur det ser ut i exempelvis storstadsregioner, eller i landet i stort. Att denna rapport bygger på båda sortens material ser vi som mycket berikande, då det ger oss en bild av dem som flyttar in som grupp, men inte för den delen en helt homogen sådan, samtidigt som vi har haft möjlighet att gå in djupare på de frågor som särskilt intresserat oss i studien.

Enkät

I slutet av 2016 genomfördes en webbenkät. Inbjudan skickades via e-post 28 november till de som tecknat sig för någon av de 132 lägenheterna i Brf Viva. Det var sammanlagt 139 e-postadresser på Riksbyggens lista. 66 personer svarade på enkäten, varav 3 par, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 48 procent av totalt antal lägenheter. Om vi beräknar svarsfrekvensen utifrån det antal lägenheter som var tecknade vid tidpunkten då enkäten skickades ut (110 stycken), så är svarsfrekvensen istället 57 procent. Enkäten inleddes med några generella frågor om Brf Viva, bland annat hur man först fått information om Brf Viva och de viktigaste anledningarna till att man tecknat sig. Därefter följde frågor om resvanor före och efter flytten, att dela varor och tjänster med andra som bor i Brf Viva, intresset för gemensamma ytor och att engagera sig i aktiviteter runt Brf Viva, engagemang i ekologisk- och social hållbarhet, konsumtion och köpvanor och nuvarande boende. Avslutningsvis fick respondenterna svara på frågor om sig själva, ålder, kön, uppväxtort, utbildning, hushållsinkomst samt storlek på lägenheten i Brf Viva som man flyttar till och antal barn som kommer att bo där.

I de fall där vi ställt frågor om teman som återfinns i Riks-SOM, en rikstäckande undersökning av medborgare i Sverige som genomförs årligen av SOM-institutet vid Göteborgs universitet, har vi anpassat formuleringar och skalor i syfte att kunna jämföra resultaten. Det gäller framförallt frågor om mobilitet, hållbarhet och socioekonomisk bakgrund.

Intervjuer

Flera av intervjuerna har genomförts i personernas hem eller på vår arbetsplats, Centrum för konsumtionsvetenskap, och en intervju har genomförts på den intervjuades arbetsplats. Valet av plats har gjorts utifrån vad som uppfattades som smidigast och mest bekvämt av dem som skulle intervjuas. Två intervjuer fick, av praktiska orsaker, göras över telefon.

Totalt genomfördes 9 intervjuer i lika många hushåll där vi pratade med 12 personer. Samtalen handlade även om övriga familjemedlemmar och därigenom nådde vi sammanlagt 21 personer. Av dessa var 12 av kvinnligt kön och 9 av manligt kön. Den yngsta personen var 7 år och den äldsta 71 år.

De frågor vi har ställt i intervjuerna har handlat om olika teman som rör social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet. För en bild av hur intervjuerna sett ut, se det fullständiga frågeformuläret i bilaga 1.

Intervjuerna har inletts med att informanterna har fått berätta lite om sig själva; hur de bor jobbar och transporterar sig, dvs. hur de organiserar sitt vardagsliv. Vi har ställt frågor om hur deras miljöengagemang ser ut idag och bett dem placera in sig på en hållbarhetsskala, ställt frågor om när och var de hörde talas om Brf Viva första gången och vad det var som avgjorde att de valde Brf Viva. I den senare delen av intervjun har vi diskuterat förutsättningarna för Brf Viva för att avslutningsvis landa i hållbarhetsfrågor i stort. Detta upplägg valde vi för att inte samtalet skulle styras in för mycket på hållbarhet från början, vilket hade kunnat resultera i ”förväntade svar”. Genom våra frågor hoppades vi kunna ringa in intervjupersonernas livssituation innan flytt, hushållens sammansättning, hur deras hållbarhetskarriärer ser ut och deras förhoppningar inför flytten till Brf Viva. Vi ville också fånga hur de tillfrågades vanor och värderingar såg ut vid tiden för intervjuerna och hur de tror deras inflyttning i Brf Viva eventuellt skulle kunna förändra dem.

9 intervjuer

12 intervjuer
(11 vuxna och 1 barn)

21 personer (ytterligare 1 vuxen, 4 unga
vuxna och 4 barn ingår i intervjuerna)

Resultat från enkäten

Analysen av enkätresultaten är indelad i fem teman 1) de boende, 2) de boendes hållbarhetsprofil, 3) intresset för Brf Viva, 4) delande, 5) gemenskap och 6) mobilitet. Varje tema inleds med en översikt. Därefter analyseras temat utifrån eventuella samband med hur engagerade de boende är i ekologisk och social hållbarhet, hållbara val i vardagen och deras socioekonomiska bakgrund.

Vilka flyttar till Brf Viva?

Vi skall här titta närmare på den socioekonomiska bakgrunden på de personer som svarat på enkäten. Med tanke på att enkätsvaren täcker in närmare hälften av lägenheterna i Brf Viva ger det en god bild av de personer som flyttar till Viva. Samtidigt finns anledning att fundera över vilka som inte har svarat och hur de eventuellt skiljer sig från de svarande. Det är i stort sett bara en person per hushåll som svarat på enkäten även om det kommer att bo två eller fler vuxna i 2 av 3 av de lägenheter som de svarande skall flytta till.

Kön. Det är fler män än kvinnor som svarat på enkäten, 60 procent män och 40 procent kvinnor. Andelen män är överskattat jämfört med de som senare flyttar in, som en följd av att det oftare är mannens e-postadress som listats hos Riksbyggen bland de par som tecknat sig för en lägenhet.

Ålder. En stor andel av de som flyttar till Brf Viva kommer att vara i 50-årsåldern. De som svarat på enkäten är framförallt personer födda på 1960-talet, men det är också ganska många som är födda på 50-talet och 90-talet, se tabell 1.

Tabell 1: Åldersfördelning bland respondenterna (procent, %)

Född på	Andel, %
30-talet	3
40-talet	12
50-talet	20
60-talet	28
70-talet	9
80-talet	12
90-talet	15
	100

Fråga: Vilket år är du född?
Antal svar: 65 personer

Medelåldern bland de svarande var 49 år när de fick enkäten senhösten 2016, vilket ligger nära medelåldern av alla köpare i Brf Viva på 46 år vid samma tid. Antal barnfamiljer är få. Sammanlagt har de som svarat på enkäten 15 barn (0–19 år), varav 3 är 0–5 år. Det finns sannolikt fler små barn i gruppen av boende som inte svarat på enkäten då barnfamiljer ofta upplever tidspress och riskerar att inte prioritera att svara på enkäter, men överlag kommer det att bo få barnfamiljer i Brf Viva.

Uppväxt. Närmare hälften, 47 procent, av de svarande har växt upp i

Stockholm, Göteborg eller Malmö. Därtill har 30 procent växt upp i en svensk stad eller tätort. En dryg tiondel, 12 procent, har växt upp utanför Norden.

Utbildning. Det är en mycket hög utbildningsnivå bland respondenterna. 75 procent har examen från högskola eller universitet och ytterligare 8 procent har genomgått forskarutbildning. Som en jämförelse kan nämnas att befolkningsandelen i Sverige i åldern 24–64 år med en eftergymnasial utbildning på minst 3 år är 27 procent. Danderyd, som är den kommun som har högst andel högutbildade, ligger på 57 procent. Det centrala läget nära Chalmers och Göteborgs universitet har betydelse, men också att det finns ett nära samband mellan utbildning och inkomst.

Hushållsinkomst. Den sammanlagda årsinkomsten före skatt är mycket hög. Medianinkomsten för ett genomsnittligt hushåll i Brf Viva är drygt 700 000 kronor. I den nationella SOM-undersökningen är motsvarande belopp 500 000 kronor. Nya bostadsrätter i centrala Göteborg betingar ett högt pris i både insats och månadsavgift, så god inkomst är en förutsättning för att ha råd att bo i Brf Viva.

Nuvarande boende. De flesta flyttar från en villa, annan bostadsrätt eller hyresrätt, se tabell 2. En person flyttar från radhus och en flyttar hemifrån. Flytten går från centrala Göteborg i de allra flesta fall. Flera flyttar också från en förort till Göteborg eller en kranskommun till staden.

Tabell 2: Nuvarande boende (procent, %).

Boende	Andel, %
Villa	36
Bostadsrätt	32
Hyresrätt	29
Annat	3
	100

Centralt i Göteborg	53
Förort till Göteborg	21
Kranskommun till Göteborg	15
Annan ort	11
	100

Bor hos mina föräldrar	8
Bor själv	21
Gift/sambo utan barn	48
Gift/sambo med barn	15
Ensamstående med barn	5
Annat	3
	100

Fråga: Vilket år är du född?
Antal svar: 66 personer

⁴ Resultaten redovisas i tabeller med frekvenser (oftast de två högsta svarsalternativen på en skala från 1–4 eller 1–5). Analyserna av bivariata samband bygger på Spearmans rangkorrelation, Anova och Chi2-test av oberoende. Enbart samband som är signifikanta på 5 procent-nivån beskrivs i rapporten. Se bilaga för sammanställning av samtliga variabler med alla svarsalternativ (rapport från 2 feb 2017).

Bara en liten andel flyttar från en annan ort, se tabell 2. En majoritet bor tillsammans med andra, men bara 20 procent har barn hemma.

Storlek på lägenheten i Viva. De flesta som har svarat skall flytta till 45–50 m² (27 st.) eller 70–75 m² (25 st.), vilket speglar att det är de vanligaste storlekarna i Brf Viva. Vi har också fått flera svar från de som skall flytta till de större lägenheterna på 90–100 m² (7 st.) och 105–110 m² (6 st.).

Vardagskonsumtion. De som besvarat Viva-enkäten har höga konsumtionsutgifter. Jämfört med ett riksgenomsnitt skattat av SOM-undersökningen är utgifterna mycket högre, framförallt när det gäller kläder och skor, inredning och möbler, se tabell 3.

Tabell 3: Konsumtionsutgifter per person en genomsnittlig månad (procent, %)

		Viva-enkät	SOM-2016
Mat/livsmedel	Mer än 2 000 kr	81	64
Transport	Mer än 1 000 kr	50	-
Kläder/skor	Mer än 500 kr	70	34
Hemelektronik	Mer än 500 kr	32	14
Inredning/möbler	Mer än 500 kr	42	18

Fråga: Hur mycket pengar lägger du på?
Skala: Från "inga pengar alls" till "mer än 6 000 kr" i 7 skalsteg.
SOM-data från Riks-SOM 2016.

Internetköp. E-handelsfrekvensen är låg bland de som flyttar till Brf Viva. Det är en anmärkningsvärt stor andel av de som besvarat Viva-enkäten som uppger att de inte handlat på internet någon gång det senaste året. Det är 31 procent som köpt mat på nätet någon gång de senaste 12 månaderna, men bara 9 procent har gjort det minst 1 gång i månaden. Motsvarande andelar för kläder är 50 procent respektive 9 procent, för hemelektronik 66 och 5 procent samt för inredning och möbler 30 procent och 2 procent. Andra undersökningar från hösten 2016 visar att det i Sverige är mellan 83–89 procent som handlat på nätet det senaste året och att 45–50 procent e-handlat senaste månaden (Riks-SOM 2016, E-barometern 2016 årsrapport).

Sammantaget ser vi att det är en grupp välbeställda, välutbildade personer från Göteborgsområdet som flyttar till Brf Viva. Det är en grupp som hellre handlar i butik än på nätet och därmed antas inköpsresorna bli många, åtminstone till en början. Hur inköpen förändras efter flytten blir intressant att följa.

De boendes hållbarhetsprofil

I syfte att få ett grepp om hur viktiga hållbarhetsfrågorna är för dem som flyttar till Brf Viva ställde vi frågor om huruvida man oroar sig för ett antal hållbarhetsproblem, hur engagerad man är i hållbarhetsfrågor och vilka hållbara val man gör i vardagen. Frågorna handlar om både ekologisk och social hållbarhet, se tabell 4 och 5.

Oro. En stor andel är oroad för både miljöförstöring och klimatförändringar, men oron ligger ändå i paritet med eller något under den oro som uppmätts i SOM-undersökningen under samma period. När det gäller oro för ökade sociala klyftor visar de som flyttar till Brf Viva istället en mycket större oro än i SOM-undersökningen, medan oron för försämrad välfärd är liknande i båda studierna, se tabell 4.

Tabell 4: Inställning till ekologisk och social hållbarhet (procent, %)

Andel som uppgett "mycket oroande"	SOM-2016	
Miljöförstöring	43	47
Förändringar i jordens klimat	42	49
Ökade sociala klyftor	40	25
Försämrad välfärd	26	29

Andel som uppgett "mycket engagerade"

Minska min användning av miljöfarliga ämnen	28
Minska min klimatpåverkan	15
Öka tilliten mellan människor	20
Underlätta människors delaktighet och inflytande	20
Värna om mänskliga rättigheter	18
Förhindra segregation	14

Om du ser till läget idag, hur oroande upplever du själv följande inför framtiden?

Skala: Från "inte alls oroande" till "mycket oroande", 4 skalsteg.

Antal svar: 65 personer.

Hur engagerad är du i följande?

Skala: Från "inte alls engagerad" till "mycket engagerad", 4 skalsteg.

Antal svar: 63–65 personer per påstående

Engagemang. Engagemanget för hållbarhetsfrågor verkar vara något mindre än den oro man upplever, men frågorna är inte helt jämförbara då frågorna om oro är mer generellt formulerade. Högst engagemang visas för att minska användning av miljöfarliga ämnen. De boende är minst engagerade i att minska sin klimatpåverkan och att förhindra segregation. Se tabell 4.

Hållbara val. I vardagens konsumtion är det källsorteringen som utmärker sig. Drygt hälften instämmer helt i att de är noga med att sortera hushållets avfall, se tabell 5. Det är också många som köper produkter som håller länge, vilket ligger i linje med att det är en grupp välbeställda personer som har råd att köpa varor av god kvalitet som också är värda att laga och reparera. En förhållandevis stor andel av de som svarat på enkäten är uppväxta på 30-, 40- och 50-talen, innan det så kallade slit och släng-samhället tog fart, vilket sannolikt också bidrar till intresset att laga och reparera istället för att köpa nytt. Intresset för att köpa begagnat istället för nytt är dock ganska svagt bland respondenterna. Begagnatmarknaden är dock mycket bred och det är svårt att veta vad respondenterna inkluderat i sina svar. Här finns exempelvis loppmarknader, 2nd-handbutiker och antikhallar liksom husgeråd, kläder, och bilar. Se tabell 5.

Tabell 5: Inställning till ekologisk och social hållbarhet (procent, %)

Andel som uppgett "stämmer helt"	
Jag är noga med att sortera hushållets avfall	52
Jag är noga med att köpa produkter som håller länge	38
Jag är noga med att laga och reparera istället för att köpa nytt	26
När jag köper livsmedel väljer jag miljömärkta varor	17
Jag väljer transportmedel med så liten miljöbelastning som möjligt	14
Jag köper hellre begagnat än att köpa nytt	8
När jag köper kläder väljer jag miljömärkta plagg	2

Fråga: Hur väl stämmer följande påståenden in på dig?

Skala: Från "stämmer inte alls" till "stämmer helt", 4 skalsteg

Antal svar: 64–65 personer per påstående

När det gäller livsmedel och transporter väljer respondenterna förhållandevis ofta de miljömärkta alternativen, medan det är betydligt ovanligare när det gäller kläder. Skillnaderna mellan konsumtionsområdena speglar ganska väl hur hållbarhetsdiskussionen sett ut på dessa marknader de senaste åren. Debatt kring miljöeffekter och märkning av har funnit länge inom både livsmedels- och transportsektorerna, medan klädindustrin inte nått lika långt.

Intresset för Brf Viva?

Det allra viktigaste skälet att teckna sig för en lägenhet i Brf Viva var läget. Bland dem som svarat på enkäten ansåg närmare 90 procent att det var ett mycket viktigt skäl, se tabell 6. Därefter följer ett antal kriterier som ca 40–60 procent ansett vara mycket viktiga, nämligen lägenheternas utformning och flexibilitet, priset på bostaden, att byggnaden inte drar så mycket energi och hållbarhetsprofilen. Gemensamma ytor och fordonspool attraherade en betydligt lägre andel personer, men det är ändå mer än 50 procent som tycker att det är ganska viktigt eller mycket viktigt.

Tabell 6: Viktigaste skälen att teckna sig för Brf Viva (procent, %)

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Summa
Läget	88	12	100
Lägenheternas utformning och flexibilitet	58	39	97
Priset på bostaden	44	48	92
Att byggnaden inte använder så mkt energi	44	44	88
Hållbarhetsprofilen	38	41	79
Gemensamma ytor	20	46	66
Tillgång till fordonspool	19	34	53
Annat (många olika saker)	33	15	48

Fråga: Hur viktigt var följande när du valde att teckna dig för Brf Viva?

Skala: Inte alls viktigt (1) till mycket viktigt (4), samt ingen uppfattning (0).

Antal svar: 64–66 personer per kriterium

De kriterier som varit viktigast vid tecknandet har samband med engagemang i hållbarhetsfrågor, hur hållbart man konsumerar i vardagen, ålder och i viss mån kön.

Engagemang i ekologisk och social hållbarhet. Det finns ett samband mellan syn på hållbarhet och varför man tecknat sig för Brf Viva. De personer som tycker att de gemensamma ytorna var ett viktigt skäl för att teckna sig för Brf Viva är engagerade i såväl miljömässig som social hållbarhet. De som uppgett att hållbarhetsprofilen, att byggnaden inte använder så mycket energi och tillgång till fordonspool var viktigt vid tecknande är inte oväntat engagerade i miljöfrågor – både i att minska sin klimat-påverkan och att minska sin användning av miljöfarliga ämnen. Läget, priset och lägenheternas flexibilitet har däremot inget samband med engagemang i miljö och social hållbarhet – både de som är mycket och de som är lite engagerade i hållbarhetsfrågor tycker exempelvis att läget är viktigt.

Hållbara val i vardagen. Återigen visar sig läge, pris och flexibla lägenheter inte ha något samband med miljömässig hållbarhet, denna gång avseende hur miljöaspekten kommer in i den vardagliga konsumtionen såsom att sortera avfall och välja miljömärkta varor med mera. Hållbarhetsprofilen på Brf Viva och att byggnaden inte förbrukar så mycket energi är de kriterier som har starkast samband med i vilken utsträckning man tar miljöhänsyn i konsumtionen.

Även gemensamma ytor och fordonspool har samband med miljöhänsyn i konsumtionen. Det är framför allt de personer som väljer transportmedel med så liten miljöbelastning som möjligt som i större utsträckning än andra värdesätter Brf Vivas hållbarhetsprofil, fordonspool, begränsade energiförbrukning och gemensamma ytor.

Bakgrund. Ålder har betydelse för vad som var viktigast vid tecknande av en lägenhet i Brf Viva. För de yngre var pris och flexibla lägenheter viktigare än för de äldre. Hållbarhetsprofilen och lägre energiförbrukning intresserade istället de äldre personerna mer än de yngre. Kvinnor är mer intresserade av läge och flexibla lägenheter än män. Utbildning och hushållsinkomst ger inte utslag i denna undersökning. Det kan dock bero på att de som deltagit i undersökning är förhållandevis homogena och kännetecknas av både hög utbildning och god inkomst.

Delande

Vi har undersökt hur stort intresset är för att låna av varandra och att låna från en gemensam prylpool. Det finns ett visst intresse för att låna ut sina egna saker till grannar i Brf Viva och att låna av sina grannar, men allra störst är intresset av att låna från en prylpool som sköts av bostadsrättsföreningen, se tabell 7.

Tabell 7: Intresse för att dela (procent, %)

	Mycket positiv	Ganska positiv	Summa
Låna ut till andra i Brf Viva	21	42	63
Låna av andra i Brf Viva	23	36	59
Låna från gemensam prylpool	39	49	88

Frågor: Ta ställning till följande påståenden om att låna av och låna ut till andra i din bostadsrättsförening: 1) Jag är beredd att låna ut saker jag äger till de andra i bostadsrättsföreningen. 2) Jag är beredd att låna andras ägodelar inom bostadsrättsföreningen. 3) Jag är beredd att låna gemensamt ägda prylar från bostadsrättsföreningens egna prylpool om en sådan inrättas. Skala: Från mycket positiv (1) till mycket negativ (4), samt ingen uppfattning (0) Antal svar: 66 personer

Engagemang i och oro för ekologisk och social hållbarhet. Intresse för att låna ut till och att låna av grannar i Brf Viva hänger samman med hur engagerad man är i ekologisk och social hållbarhet. Ju större engagemang i att minska klimatpåverkan, minska sin användning av miljöfarliga ämnen, att värna om mänskliga rättigheter och att öka tilliten i samhället desto större är intresset för att låna och låna ut. Intresset för gemensam prylpool har enbart samband med engagemang i att minska sin klimatpåverkan. När det gäller oro för minskad ekologisk och social hållbarhet framöver ser vi bara undantagsvis ett samband med intresse för delande. Det är bara oro för ökad miljöförstöring och klimatförändring som har ett samband med intresse för den gemensamma prylpoolen, ju större oro desto större intresse för poolen.

Hållbar konsumtion i vardagen. Intresset av att låna ut saker till och att låna av sina grannar har samband med hur hållbart man konsumerar i vardagen. De personer som instämmer i att de köper miljömärkta livsmedel och kläder, att de hellre köper begagnat än nytt, och att de väljer transport med liten miljöbelastning är mer intresserade av att både låna ut, och att låna av, än andra.

Bakgrund. Intresset för att låna ut till och låna av grannar har inget samband med ålder, utbildning eller hushållsinkomst.

Vad kan man tänka sig att dela? Tvättstugan toppar listan över varor och tjänster man kan tänka sig att dela med sina grannar. Därefter följer verktyg, cykelverkstad, lånecyklar samt bord och stolar. Det är minst intresse för att dela barnvakt, barnleksaker och barnkläder. Det är mycket få av de som svarat på enkäten som har små barn, vilket förstärker påverkan intresset av dessa former av delande, se tabell 8.

Tabell 8: Vad kan du tänka dig att dela? (procent, %)

	Andel ja-svar
Tvättstuga	91
Verktyg	79
Cykelverkstad	76
Lånecyklar	74
Bord och stolar	74
Kunskapsutbyte (t ex odlingstips, reparationstips)	58
Låna prylar (t ex DVD-spelare, symaskin)	35
Friluftsutrustning	26
Matvaror och maträtter	23
Hundpromenader	23
Läsläsning	20
Barnleksaker, barnkläder	18
Barnvakt	15

Fråga: Vad kan du tänka dig att dela med dina grannar när du flyttar till Brf Viva? Du kan markera flera alternativ.
Skala: Ja/nej

Delande & demografi. När det gäller vad man är intresserad av att dela är yngre mer intresserade av att dela cyklar, cykelverkstad och prylar (såsom DVD-spelare) än äldre.

Kvinnor är mer intresserade av att dela prylar, friluftsutrustning, kunskap, barnvakt och läsläsning än män. Med högre utbildning minskar intresset för att dela cyklar, prylar, leksaker och kläder till barn samt hundpromenader – det speglar nog snarare att högre utbildning hänger samman med högre inkomst och hur vardagslivet utformas än att utbildning i sig skulle minska intresset för delande. När det gäller inkomst har vi endast ställt frågor om hushållets inkomst och där ser vi att hög hushållsinkomst minskar intresset för att dela friluftsutrustning, men i övrigt finns inga samband med inkomsten på hushållsnivå.

Gemenskap

För att få en uppfattning om hur intresserade de som skall flytta till Brf Viva är av det sociala livet i huset har vi frågat om intresse av att umgås med sina grannar, engagemang i gemensamma aktiviteter och engagemang i styrelsen för bostadsrättsföreningen. Vi har också ställt frågor om intresse av att använda de sociala ytor som planeras i Brf Viva.

En liten andel är mycket intresserade av att umgås med grannar, att delta i gemensamma aktiviteter och att engagera sig i styrelsearbete. Därutöver finns en stor grupp som är ganska intresserade, men lägst är intresset för styrelsearbete.

Tabell 9: Intresse för gemenskap runt Brf Viva (procent, %)

	Mycket intresserad	Ganska intresserad	Summa
Att umgås med grannar	18	56	74
Engagera dig i aktiviteter runt Brf Viva (t ex matlagnings-, odlings- eller fordonsgrupp)	15	39	54
Engagera dig i Brf Vivas styrelse	12	26	38

Fråga: Hur intresserad är du av följande?

Skala: Från inte alls intresserad (1) till mycket intresserad (4)

Antal svar: 66 personer

Bakgrund. Synen på gemenskap skiljer sig i viss mån mellan kvinnor och män, yngre och äldre. Av de svarande är kvinnorna mer intresserade av att umgås med grannar än männen. Drygt en tredjedel av kvinnorna (9 st) uppger att de är mycket intresserade, men bara 2 av männen. Däremot finns inge skillnad när det gäller intresse för aktiviteter/grupper och styrelsearbete. När det gäller ålder visar äldre ett större intresse för att umgås med grannar än yngre, medan yngre är lite mer intresserade av styrelsearbete än äldre.

Gemensamma ytor. När det gäller att dela gemensamma ytor är intresset för att använda övernattningsrum och tvättstugan allra störst, över 90 procent är ganska eller mycket intresserade av det, se tabell 10. De ytor som kännetecknar Brf Viva – Orangeriet, Växthuset, odlingslotter och Livsrummet – röner också ett stort intresse. En stor andel är också intresserade av cykelverkstaden och Återanvändningsrummet. Distansarbetsplatsen har lägst andel mycket intresserade.

Tabell 10: Intresse för att använda gemensamma ytor (procent, %)

	Mycket intresserad	Ganska intresserad	Summa
Tvättstuga	71	21	92
Övernattningsrum/gästlägenhet	58	36	94
Orangeriet	47	39	86
Växthus	42	27	69
Odlingslotter	37	31	68
Livsrum/gemensamt vardagsrum	33	34	67
Cykelverkstad	31	40	71
Återanvändningsrum för byte av prylar	31	34	65
Distansarbetsplats	24	32	56

Fråga: Som boende i Brf Viva kommer du att ha tillgång till ett flertal olika gemensamma utrymmen. Hur intresserad är du av att nyttja följande?

Skala: Från inte alls intresserad (1) till mycket intresserad (4)

Antal svar: 64–66 personer

Syn på gemenskap & gemensamma ytor. Det finns tydliga samband mellan hur de boende ser på gemenskapen i Brf Viva i stort och vilka gemensamma ytor man är mest intresserad av. De som gillar att umgås med sina grannar är särskilt intresserade av Livsrummet, Orangeriet och Återanvändningsrummet, men även av cykelverkstad, odlingslott och växthus. De som gärna deltar i aktiviteter kring Viva är intresserade av alla ytor utom övernattningsrummet, allra mest av odlingslott och växthus. De som vill engagera sig i Brf Vivas styrelse är ganska intresserade av flera av ytorna, men det går inte att belägga något samband mellan engagemang i styrelsen och intresse för att använda övernattningsrummet, tvättstugan och Återanvändningsrummet.

Social hållbarhet & gemensamma ytor. Intresse för Orangeriet, Livsrummet och Återanvändningsrummet har ett samband med engagemang för social hållbarhet, det gäller engagemang i såväl mänskliga rättigheter, att öka tilliten mellan människor, som att förhindra segregation. Engagemang i mänskliga rättigheter har också ett samband med intresset för att använda växthus och odlingslott.

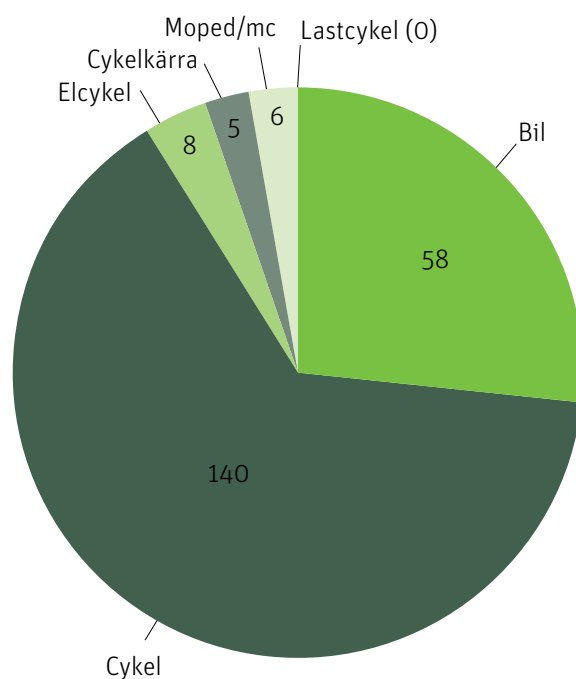
Ålder spelar viss roll för intresset att använda de gemensamma ytorna. Äldre är mer intresserade av växthus än yngre och de yngre är mer intresserade av cykelverkstaden är de äldre.

Gemenskapens gräns. Det är tydligt att gemenskapen sträcker sig till grannar i Brf Viva, men inte så mycket längre. Majoriteten (63 procent) vill inte upplåta gemensamma ytor till andra än boende i Viva. Några kan tänka sig att hyra ut till självkostnadspris (5 procent) eller marknadspris (17 procent) och ytterligare några är osäkra (15 procent).

Mobilitet

Frågor kring mobilitet i enkäten berörde både nuvarande resvanor och fordonsinnehav så väl som vad de boende trodde om fordonsinnehav och resvanor efter flytten till Brf Viva. Resultat om olika resvanor jämförs också med riksgenomsnittet för att se hur om de framtida boende redan nu har något avvikande beteende.

Nuvarande resvanor. I genomsnitt lägger de svarande för närvarande runt 1 000 kr på transport i månaden, där männen i snitt spenderar cirka 25 procent mer än kvinnorna. Innan flytt äger de svarande sammanlagt 217 fordon, vilket innebär 3,45 fordon per hushåll. Cykel är det vanligaste fordonet. Den står för 63 procent (140 st) av det totala antalet, följt av bilen som står för 27 procent (58 st), se figur 1.

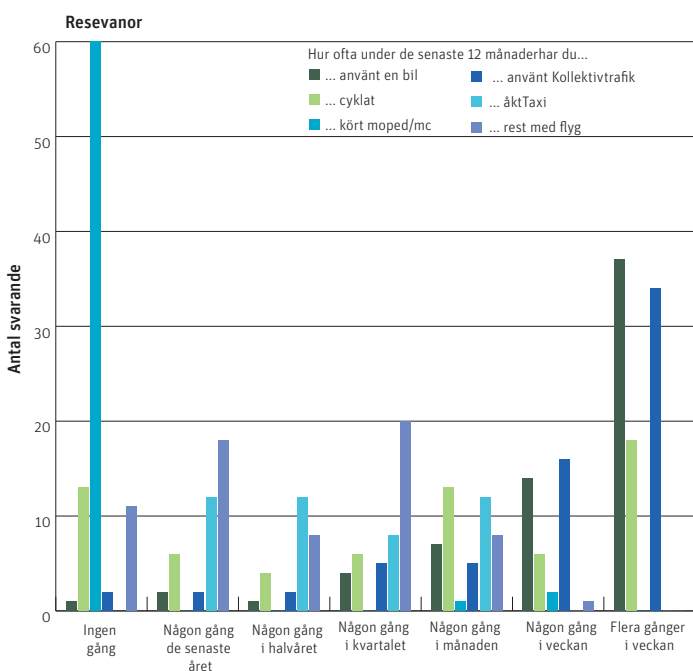

Figur 1: Hushållens nuvarande fordonspark, antal fordon

För att ta sig till arbetet eller annan daglig sysselsättning är bil, cykel och promenad de transportsätt som verkar användas konsekvent av vissa användare medan kollektivtrafik har en större spridning i hur många gånger det används beroende på vem som svarar. Detta avspeglar sig till viss del i svaren för hur ofta de använt olika transportmedel de senaste 12 månaderna. Bil, kollektivtrafik och till viss del promenad är de vanligaste alternativen, se figur 2. Även flyg och taxi används med jämna mellanrum av en stor del svarande.

För närvarande är bilen ett viktigt transportmedel för många av de svarande, vilket delvis kan förklaras av att 95 procent av männen och 88 procent av kvinnorna har körkort. Den typ av bil som används absolut mest är den egenägda. De svarande har relativt liten erfarenhet av andra typer av bilar, det gäller särskilt bilpooler.

De andra typer av bilar som används frekvent av några svarande är tjänstebilar samt bilar lånade av familj och vänner. Detta står dock för en liten del av den totala bilanvändningen. Syftet med bilresorna är primärt att ta sig till arbete/daglig sysselsättning (29 procent) följt av andra vardagsbestyr (20 procent samt storhandling (15 procent). 50–70-talisterna är här de som använder bilen mest, framförallt när gäller att ta sig till arbetet. En mindre gruppering använder också bilen för att ta sig till lantställen eller för tjänsteresor. Svaren visar också på att kvinnor har en större del av sina bilresor kopplade till storhandling och nöjesresor medan männen uträttar andra vardagsbestyr.

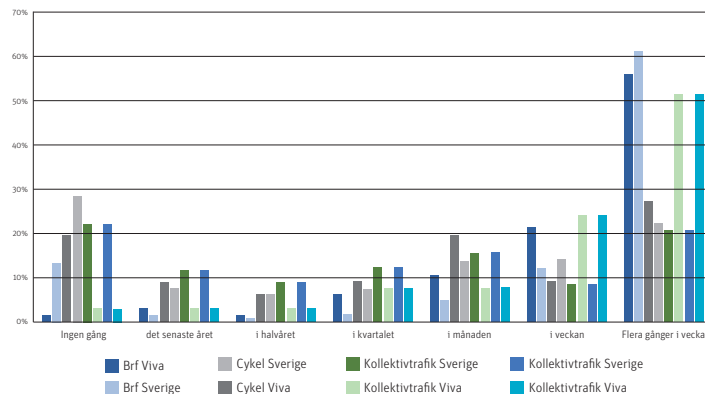
Figur 2: Resvanor per färdmedel, frekvens per år.

När det kommer till cykling är det nästen enbart egna privatägda cyklar som används. Styr och ställ används endast sporadiskt. De som använder cykel har goda erfarenheter av den, vilket även gäller för de flesta andra transportsätt. Bilen är det transportmedel där flest svarar att de har goda erfarenheter, medan det är få som har någon erfarenhet av bilpool. Detsamma gäller för cykelpool, vilket en stor majoritet inte har någon erfarenhet av.

Jämfört med genomsnittet i Sverige för samma årsinkomst använder de boende i Brf Viva kollektivtrafik mer frekvent (SOM Institutet), se figur 3. Detsamma gäller även för cykel där det svenska genomsnittet är betydligt lägre. Vad gäller bilanvändning är dock de boende i Brf Viva väldigt lika det snitt som finns i Sverige.

Transportsätt Viva vs Sverige

Hur ofta under de senaste 12 månaderna har du använt följande transportsätt någon gång:

Figur 3: Resvanor jämfört med riket nationell statistik (Riks-SOM 2015)

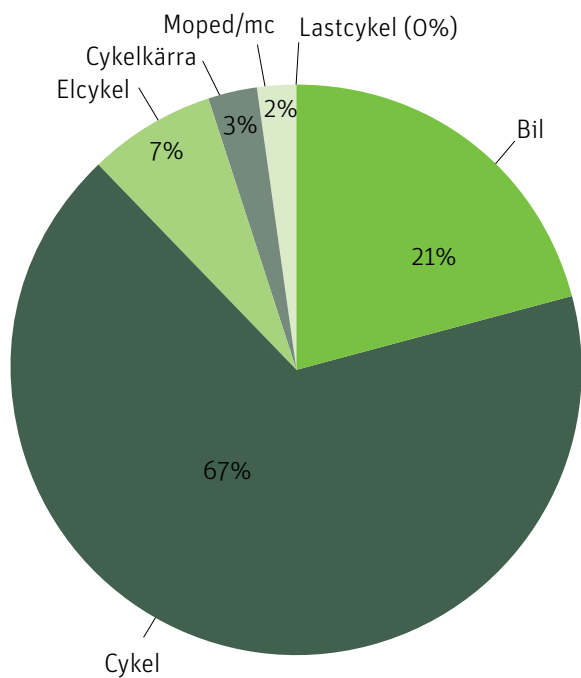
Intresset hos de boende kring moped/mc samt alternativa varianter av cyklar så som lastcyklar eller lastkärror verkar relativt de andra transportsätten något svalt. Samtidigt visar svaren på att det finns en kunskapsbrist kring dessa former av transportsätt. Troligtvis kan ointresset kopplas samman med oerfarenheten kring dessa typer av transportmedel vilket bör tas i beaktning när resultaten tolkas.

Framtida resvanor. De boende förväntar sig att äga i snitt 2,8 fordon per hushåll efter flytten till Brf Viva, vilket motsvarar en minskning med 35 fordon (från 217 till 182 fordon, 16 procent minskning). Fördelningen mellan fordonstyper, som kan ses i figur 4, liknar den som fanns innan flytt.

Cykel dominerar följt av 39 bilar som kommer att följa med vid flytten. Den största minskningen ser ut att bli för bilar med en minskning av 19 bilar ner till 39 stycken. Detta motsvarar dock endast en minskning av 7 procent av bilens kvot sett till totala antalet fordon. Anmärkningsvärt är att de boende förväntar sig att äga i genomsnitt 0,74 bilar per hushåll, trots att inga parkeringsplatser kommer att tillhandahållas. Av de som förväntas äga en bil efter flytt är genomsnittsåldern 54 år, medan de utan bil har en genomsnittsålder på 40 år.

Efter flytten ser de flesta kollektivtrafik som sitt primära transportsätt till arbete/daglig sysselsättning. Några tänker även cykla och promenera. Fem stycken har kryssat i att de kommer att ta sig till arbetet med egen bil. Bilpool ser däremot endast en som sitt transportmedel för den dagliga pendlingen. Samtidigt anser cirka hälften att tillgången till bilpool var en ganska eller mycket viktig faktor när de valde Brf Viva. Detta antyder att bilpoolen ej kommer att användas för pendling utan för enskilda separata resor, vilket är vanligt vid tillgång till bilpool. Intresset för övriga fordonstyper som Brf Viva kommer att erbjuda är relativt stort. Både elcykel, el-lastcykel och lätta fordon har en majoritet av de boende intresse i. En boende kommenterade dock en oro över att "bilpoolen på 6–8

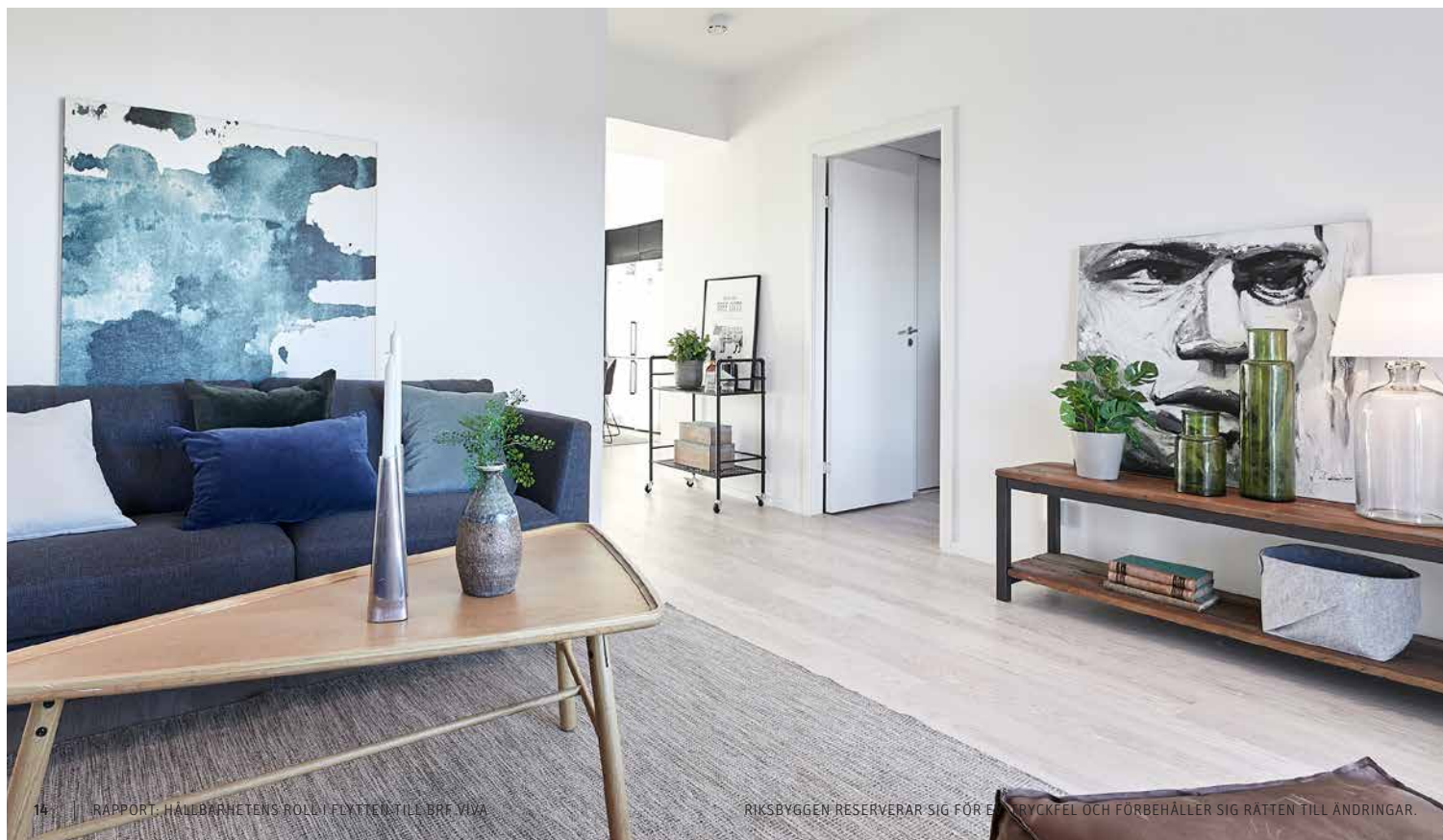
fordon inte skall räcka till de 130 lägenheterna". Vad gäller de boendes miljömedvetenhet svarade den stora majoriteten att det stämmer ganska eller mindre bra (neutralt resultat) på påståendet huruvida de väljer transportmedel med så liten miljöbelastning som möjligt. I svaren syns en tydlig trend där de äldre var mer miljömedvetna än de yngre.

Figur 4: Hushållens planerade fordonspark efter flytt

När det kommer till cykelgarage har de svarande en positiv inställning till att dela cykelgarage samt cykelverkstad med sina grannar. Framförallt finns det ett stort intresse för ett läsbart utrymme för egen cykel. Däremot är intresset svalare för platser dedikerade till lastcyklar och lastkärror. En kommentar kring cykelverkstad lyder; "Kanske inte nödvändigt att allokera yta enbart för cykelreparationer. För bättre utnyttjande av sådana lokaler kanske även annan verksamhet kan samutnyttja?" En annan svarande uttrycker ett intresse för plats till moped/motorcykel.

Resvanor kopplade till miljömedvetenhet. Generellt sett finns det ingen stark koppling mellan någon specifik resvana och en viss uppfattning kring sin egen miljömedvetenhet. Personer med olika miljömedvetenhet har i snitt samma resvanor som personer med samma miljömedvetenhet. Dock så finns det två undantag: användning av bil samt intresse av läsbart utrymme för egen cykel. De som ser sig själva som miljömedvetna har under de senaste 12 månaderna haft en relativt låg bilanvändning. Samma gruppering har också ett större intresse än genomsnittet för ett läsbart utrymme för en egen cykel.

Resultat från intervjuer

Resultaten av intervjuundersökningen inleds med en presentation av de nio hushållen som deltog – hushåll för hushåll. Därefter diskuterar vi centrala teman i intervjuerna: hållbarhetens betydelse, det sociala livet, generation, flytten och mobilitet.

De intervjuade – 9 hushåll

Här ger vi en bild av hur de intervjuade lever i dag, varför de köpt lägenhet i Brf Viva och hur de ser på livet efter flytten. Vi går också in på hur de resonerar kring hållbarhet.

Anna-Maria och Johan är i 50-årsåldern och båda är yrkesverksamma. De bor i hus sen många år tillbaka, ett hus som de ägnat mycket omsorg när de renoverat och byggt till. De har också tidigare erfarenhet av boende i lägenhet och bostadsrättsförening. De har tre barn, ungdomar i åldrarna 17, 20 och 25. Två av barnen bor hemma, 17-åringen kommer att flytta med. De räknar med att 20-åringen har hittat ett eget boende till dess. De flyttar till en av de större lägenheterna i Brf Viva.

I dagsläget har de en bil som Johan använder i jobbet. Detta kommer han att behöva göra även fortsättningsvis, då han är beroende av bil för att transportera sig i sitt arbete. Planen är att ställa den i ett parkeringshus en bit bort från Brf Viva. Anna-Maria tar sig till arbetet med spårvagn. De har också ett sommarställe dit det är lite krångligare att ta sig med buss än med bil, även om det går. Bilpool skulle då kunna vara ett alternativ.

Motiveringen till flytten från villa till Viva är att hinna leva och bo,

och att kunna ta en promenad ner på stan utan dåligt samvete, istället för att jobba med huset eller trädgården. För Anna-Maria innebär Brf Viva en utopi, att allt är klart vid inflyttning. För Jan däremot har flytten varit lite av en process, då det är en stor och svår fråga att flytta ifrån huset, särskilt som han byggt in sin själ i det och i princip bytt ut varenda del av det. Hans intressen är till viss del knutna till huset, och han hade tänkt sig att bo i huset tills de får bära ut honom. Han bearbetar fortfarande detta, men har kommit betydligt längre än när de först började prata om det. Nu är han ”på”, och är samtidigt glad över att slippa det projekt som ett hus innebär.

Siv, som är i övre 50-årsåldern flyttar från en mindre lägenhet med uteplats i Västra Göteborg till 47m². Tidigare i livet var hon gift och bodde i hus. Hennes barn är idag vuxna, och hon har också barnbarn. Siv har läst till miljövetare, och arbetar idag som forskningsingenjör på ett kemilaboratorium. Hon cyklar eller åker kollektivt till jobbet idag, men i och med flytten kommer hon ha gångavstånd till sin arbetsplats på Chalmers.

Hon är mycket miljöintresserad och engagerad i hållbarhetsfrågor. Miljöengagemanget genomsyrar alla vardagens val. Hon flyger dock en/ett par gånger per år för att hälsa på närstående i USA.

Siv flyttar från snarare än till något, men hon har stora förväntningar på livet i Viva, framförallt rörande gemenskapen och de gemensamma ytorna.

Foto: Nicke Johansson

Ritva och Bengt har tidigare bott i hus i Bohuslän. De bor efter försäljningen av huset i en central hyresrätt. Lägenheten som de flyttar till i Brf Viva har ett rum mer än den nuvarande hyresrätten, vilket gör att de får plats för övernattande barn och barnbarn. Bengt är i 70-årsåldern, och Ritva har ett par år kvar till pension. Detta gör att deras liv ser lite olika ut till vardags. Ritva pendlar till en närliggande stad med buss och har en bil parkerad där, medan Bengt lever ett aktivt pensionärliv där han mestadels promenerar eller åker kollektivt inom staden. De äger ett hus utomlands där de är lite längre perioder i taget, oftast vintertid. De hyr också ett sommarhus på platsen de tidigare bodde permanent.

Ritva läste om Brf Viva i tidningen, och har sedan ett tidigt skede varit engagerad i de arbetsgrupper som skapats kring projektet. Förutom hållbarhetsprofilen var läget, att naturen finns utanför, avgörande i valet av Brf Viva för Ritva. Bengt är inte riktigt lika övertygad om läget, han upplever det som lite långt från stadens centrala delar.

Ritva jobbar inom industrin, där hon är engagerad i miljöfrågor, fast på en annan nivå. Även om inte Bengt identifierar sig som miljöengagerad, kommer det under intervjun upp ämnen som visar på ett miljöengagemang i praktiken. Exempelvis handlar det om att laga saker som gått sönder, hellre än att köpa nytt och inte slänga fungerande saker. Han går också mycket när han tar sig inom staden, eller åker kollektivt.

Lena bor med sin dotter och en inneboende i en stor bostadsrätt som hon tidigare delade med sin dåvarande man. Hon flyttar till 74 kvadratmeter,

vilket ändå är 30 kvadratmeter mindre än hon bor på idag.

Hon delar en bil med några vänner. Det är inget nytt för Lena, hon och hennes tidigare man har delat bil med vänner sen 20 år tillbaka. Eventuellt kommer hon att behålla sin del i bilen, men om hon gör sig av med sin del är hon öppen för att använda sig av bilpoolen istället. Hon har också en elcykel, och ser fram emot att det kommer att finnas laddningsstationer för den i huset.

Lena beskriver sig själv som en väldigt social person, och så verkar hon också uppfattas av andra. Även hennes jobb kräver ett stort socialt engagemang. För henne är det sociala en viktig del av livet, och det verkar också ha avgjort valet av Viva, även om det för henne är ett väldigt stort steg att flytta från området där hon inte bara har sitt boende idag, utan också vänner, grannar och ett socialt liv.

Lena tonar först ner sitt miljöengagemang och säger att hon bara att hon åker kollektivt, sopsorterar och återvinner. Senare i intervjun berättar hon att hon alltid köper ekologiskt och fair-trade när hon handlar mat.

Emma är 18 och bor i dagsläget med föräldrar och två syskon i en villa utanför Göteborg. Hennes föräldrar har köpt lägenheter till både henne och hennes ett år äldre bror. Lägenheten är på 46 m², en tvåa, men Emma säger att hon kunde tänkt sig en betydligt mindre lägenhet.

Vid tiden för intervjun läste Emma sista året på gymnasiet. Emma planerar att söka en utbildning på Chalmers eller Handelshögskolan,

men hon avvaktar ett år med att börja på universitetet så det stämmer tidsmässigt med flytten till Brf Viva. För henne är det viktigt att ha nära mellan boende och skola så hon kan gå in i studentlivet fullt ut. Hon vill också ha ett år mellan studenten och universitetet, så hon kan jobba ihop pengar inför flytten för att kunna köpa möbler.

Även om Emma inte planerar att skaffa bil håller hon vid intervjutillfället på att ta körkort för framtida behov. Hon tänker att hon och hennes bror ska använda bilpoolen och åka och göra gemensamma matinköp. För Emma var det framförallt läget i staden som avgjorde valet av Brf Viva.

Shirin är 43 år och bor tillsammans med sin son på 15 år i en hyresrätt, en 4a på 80m, i en av Göteborgs västra stadsdelar. De har bott där de senaste nio åren, och Shirin har också arbetat i samma område. Nu flyttar de till 46 m2, vilket innebär en markant förändring av bostadsyta. Inför flytten kommer hon också ha börjat arbeta i en annan stadsdel. De ville egentligen ha en större lägenhet, men det var inte möjligt. Om att flytta till en betydligt mindre lägenhet säger hon att hon har sonen varannan vecka, han är knappt hemma och att han vill ha det minimalistiskt, inte massa prylar.

Shirin har i nuläget en bil som hon använder vid speciella tillfällen, om hon är ute sent eller storhandlar. Hon ser att det blir svårt att behålla bilen, och planerar istället att hyra bil när hon behöver.

Om det egna miljöengagemanget berättar Shirin att hon bara köper sådant hon behöver, lämnar det som inte längre används till second hand, hon köper mycket ekologisk mat och minimerar mängden avfall, hon låter inte vattnet rinna för länge och hon tar spårvagnen när hon kan.

Shirin har varit medlem i Riksbyggen och tittat på flera andra lägenheter, exempelvis i Mölndal, men fann denna mer tilltalande. Det som tilltalade var konceptet, men också läget.

Marco flyttar tillsammans med sin fru och hemmaboende barn, två flickor 7 och 12 år från villa i Göteborgs västra delar till en lägenhet på tre rum och kök. Till familjen hör också två utflyttade barn. Både Marco och hans fru jobbar i Göteborg, och de har idag två bilar. Han växlar idag mellan att cykla och ta bilen till jobbet, beroende på om han behöver bil under dagen eller inte. De kommer förmodligen göra sig av med en av bilarna, och behålla den andra för att ha när de handlar mat och liknande. De har möjlighet att ha bilen på ett annat ställe. Marco kommer betydligt närmare jobbet efter flytten, men det blir också lättare för hans fru att ta sig till jobbet, vilket gör dem mindre beroende av bil.

Idag skulle han placera in sig själv och familjen runt nivå 4, på en skala från 1–10 när det gäller miljöengagemang. Och efter flytten till Brf Viva tror han att de säkert har höjt det till en bit över 5.

Det verkar som både läget och Brf Vivas profil har avgjort valet av bostad. De gjorde en intresseanmälan till ett annat Riksbyggenprojekt i Mölndal innan, men det var ju lite utanför staden. Brf Viva kändes mer rätt. Guldheden är hemtamt för Marco och hans familj, han flyttade till dit första gången 1991, alla hans barn är födda där och familjen har bott där tills de flyttade till Näset, ”Vi kan det här området utantill”. För Marco och hans familj, som precis har köpt en trerumslägenhet, och byter från villa, innebär flytten visserligen en förändring, men ”Så är det ibland, ibland får man göra förändringar i sitt liv”. Han säger att visst börjar barnen i nya skolor och får en ny skolmiljö, men Guldheden har alltid varit deras första hemkvarter. ”Det som kommer att vara lite annorlunda för oss efter flytten är att anpassa oss till mindre boyta och leva i, i övrigt kommer det att fungera väl hoppas vi”, säger Marco.

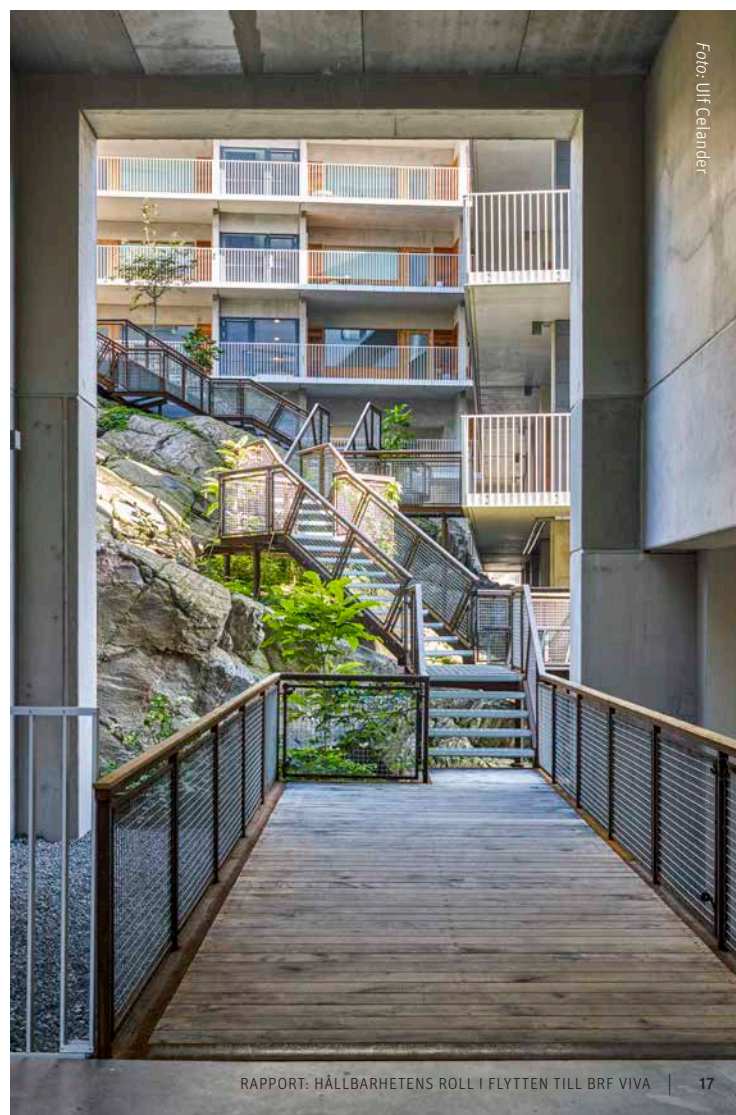

Foto: Ulf Celander

Karin, Michael och Thomas Intervjun med familjen genomfördes omväxlande på svenska och engelska. Michael är från Kanada. Paret möttes där för 13 år sedan. Michael har en bakgrund som ingenjör inom hållbarhetsområdet men idag arbetar de båda på marknadsföringsavdelningen på ett företag beläget i en av Göteborgs kranskommuner. De har en son på åtta år, Thomas, som också var med under intervjun. Familjen bor relativt centralt i Göteborg i en lägenhet de köpte tillsammans när Michael flyttade hit. Det är en tvårummare på runt 70 m² som är omgjord till en 2,5:a. Familjen flyttar till en av Brf Vivas större lägenheter på 97m², så för dem innebär flytten markant mer utrymme. Sonen Thomas verkar inte vilja flytta, han har kompisar runt där de bor nu. Han kommer betydligt närmre sin skola, men de flesta av skolans elever bor ändå i andra delar av staden. Däremot får han ett större rum.

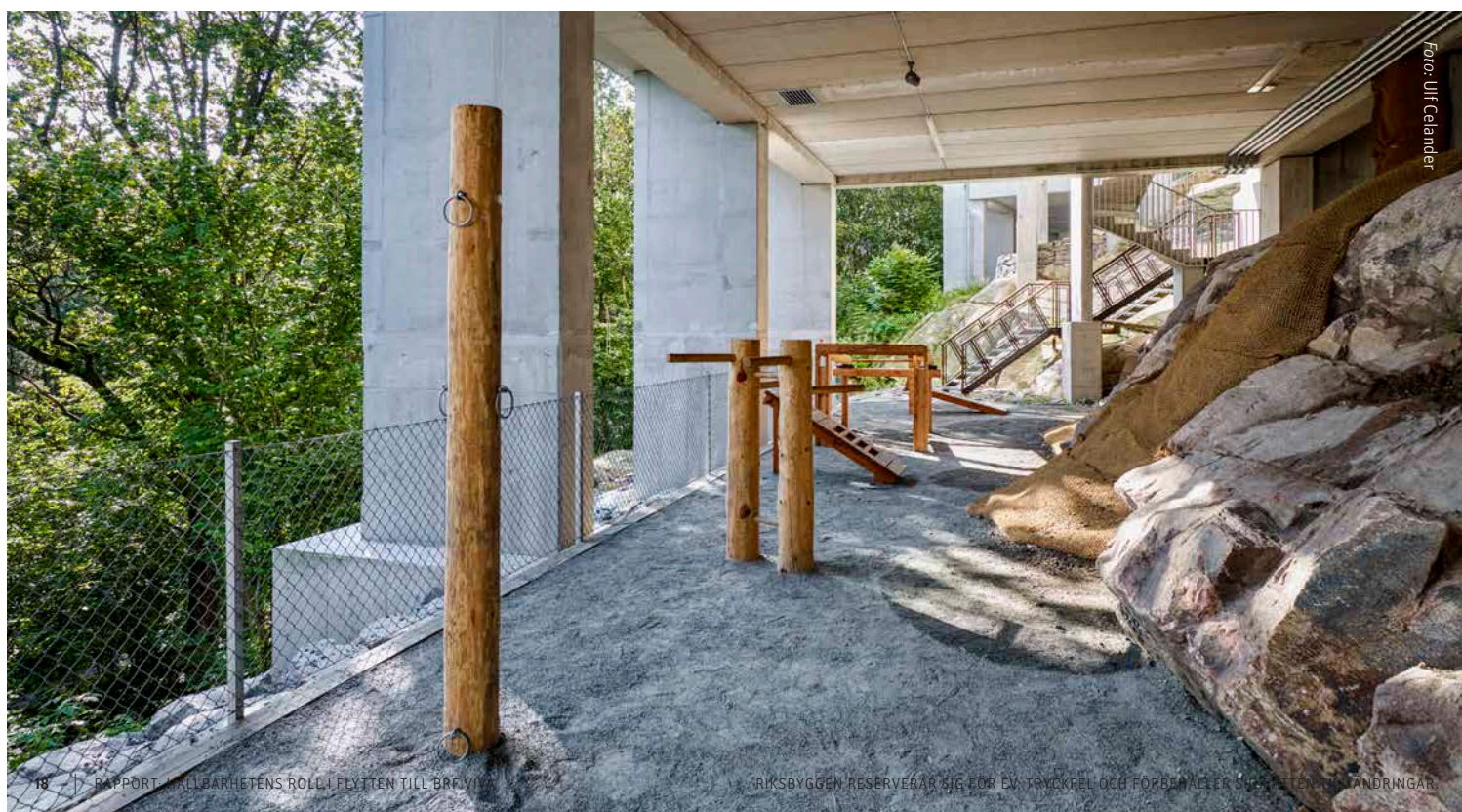
De har bil och behåller den, de har redan skaffat en parkeringsplats på annat ställe. De brukar lösa vardagen genom att en av dem tar bilen, oftast Michael, och lämnar Thomas på skolan och den andra använder kollektivtrafiken för att ta sig till arbetet. De uttrycker oro för hur de ska lösa parkeringen när de har släkt och vänner på besök. De är också försiktigt positiva till att dela bil med andra. Karin har anmält sig till en fokusgrupp som ska arbeta med transporter i Viva.

Hållbarhetsaspekterna med Brf Viva ses som positiva, men för dem har det inte varit avgörande, men det verkar vara Karin som läst in sig mest på materialet kring Viva. De fastnade för läget, men framförallt för planlösningen på lägenheterna. Karin tyckte att terrasserna påminde om ett town house av det slag de tidigare bott i Kanada. De har tidigare tittat på lägenheter i Mölndals Kvarnby, men tyckte inte att lägenheterna och läget motsvarade priset.

Rolf har några år kvar till pension och har tidigare bott i hus eller villa på flera mindre orter i Västsverige. Han började titta på alternativa boenden för två år sedan på grund av en annalkande separation. Rolf har fyra barn i vuxen ålder, två barnbarn och ett till på väg. Han har köpt en trea i Brf Viva så att han kan ha plats för barn, barnbarn och vänner när de kommer på besök, och har därför valt att behålla den som en trea, och inte göra om den till tvåa. Under övergångsperioden mellan det gamla boendet och Brf Viva bor han i en etta nära hamninloppet, en lägenhet som han ursprungligen köpte till sin dotter. Denna kommer han att sälja för att finansiera köpet av den nya lägenheten.

Rolf har bil, och kommer förmodligen behålla den då han har möjlighet att ställa den på annan plats. Han är också öppen för att titta på alternativa lösningar i form av bilpool, eller att dela bil med sina barn. Idag åker han oftast spårvagn till jobbet, och cyklar kvällstid för motionen skull. För att ta sig till jobbet kommer han inte behöva bil, ”rullar dit på fyra minuter” efter flytten, däremot har han ett golfintresse som kräver bil. Han golfar på banor runt om Göteborg, oftast Källered.

Han såg reklamen för Brf Viva på spårvagnshållplatsen utanför sitt jobb på Chalmers, och fastnade direkt. I mycket var det läget som avgjorde, då Brf Viva kommer ligga väldigt nära hans arbetsplats.

Hållbarhetens betydelse för de intervjuade

Hållbarhet i både tanke och handling är huvudtemat för vår undersökning, och intervjufrågorna formulerades med utgångspunkt i ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Vid analysen av det som sagts under intervjuerna har den generella synen på hållbarhet funnits med som en röd tråd, men vi har valt att fokusera vissa aspekter av det som uttrycktes om hållbarhet i relation till det vardagliga livet. I kommande avsnittet har vi valt att koppla den generella hållbarhetssynen till frågor som rör det sociala livet, generation, flytten, mobilitet och Brf Viva som koncept. Vi tar också upp de värderingar, rutiner och vanor som de intervjuade relaterar till hållbarhet och till eget och andras miljöengagemang.

Det varierade i vilken grad personerna identifierade sig själva med en hållbar livsstil. De flesta uttryckte ett engagemang för hållbarhetsfrågor, medan några såg det som mycket viktigt. Flera av de intervjuade har ett intresse för miljöfrågor, miljöpåverkan och miljömässiga lösningar genom sina yrkesroller inom teknik, forskning, undervisning och industri. För alla verkar hållbarhetsprofilen ha spelat roll i valet av Brf Viva, och för tecknandet av en bostadsrätt, men även om det ses som intressant så verkar det konkurrera med läget. Det finns också en oro för kortsiktiga och osäkra lösningar som kan slå tillbaka på föreningens ekonomi. Exempelvis tar Rolf upp att de har valt bort hållbara material som sten och trä, i betydelsen att de faktiskt håller länge, till förmån för Svanenmärkta material, och Michael, som själv har en bakgrund som ingenjör inom det miljötekniska området, är försiktigt positiv till de byggtekniska och tekniska lösningar som finns i Viva.

Det sociala livet

Vi ser att de vi intervjuat har stora förhoppningar på det sociala livet i Viva, och de pratar mycket om hur de tänker sig att det kan se ut när de flyttat in. Den sociala dimensionen av Brf Viva kommer också högt upp på listan när vi frågat dem vad det var som fick dem att fastna för konceptet från början, och det finns en också viss tilltro till den inbyggda gemenskapen. De intervjuade pratar också om sin egen roll i det sociala livet efter att de har flyttat in. Flera av de intervjuade är utpräglade föreningsmänniskor, och i två intervjuer har det egna engagemanget i kulturföreningar dykt upp. Även andra sociala aktiviteter står högt i kurs hos flera av de intervjuade, i intervjuerna nämns korsordsklubbar, umgänge med grannar och vänner och studentliv. Flera av intervjuerna kretsade kring det egna engagemanget i samhällsfrågor, och en av de intervjuade har ett arbete där sociala frågor utgör grunden för yrkesrollen, medan en annan jobbar med omsorgsfrågor. Att Brf Viva samlar människor som faktiskt vill och har intresse för att engagera sig i sitt boende, exempelvis i bostadsrättsföreningen eller andra eventuella föreningar/grupper inom Brf Viva kan ses som en förutsättning för att den sociala dimensionen genomförs i praktiken. I Riksbyggens eget material kan den sociala aspekten av hållbarhet i en bostadsrättsförening sammanfattas i fyra punkter: Möjlighet att påverka, skapa gemensam nytta, samverka med omgivningen och utveckla samhället.⁵ I Brf Viva är det viktigt att påpeka att den första punkten, möjlighet att påverka, har startat redan i planeringsstadiet genom att Riksbyggen har bjudit in till möten och arbetsgrupper, och att flera av de som intervjuats har tagit tillfället i akt och faktiskt varit med och utformat en del av innehållet i Brf Viva. De övriga tre punkterna: att skapa gemensam nytta, samverka med omgivningen och utveckla samhället har i mycket varit vägledande i utformandet av Brf Viva, men det är, efter en viss övergångsperiod, upp till de boende att förvalta dessa punkter. Dialog identifieras av Riksbyggen som en del av social hållbarhet, och i planeringsskedet genomfördes dialoger med redan boende och intressegrupper i området.⁶ Planeringen av själva innehållet i Brf Viva har till viss del skett i dialog med framtida boende som engagerat sig i olika arbetsgrupper och deltagit i möten. Flera av de intervjuade berättar om sitt engagemang, och Ritva som var med på ett av de tidiga mötena Riksbyggen bjöd in till, säger att det som tände henne riktigt ordentligt var när de pratade om det här med hållbarhet från en social synpunkt. Under mötet delades de in i grupper, och de fick säga vad de trodde skulle göra Brf Viva hållbart, och då kom det här med parkeringar och matleveranser upp och att det skulle finnas ett avlämningsrum med kylar, de ”knäckte det i den gruppen” och så blev det så, berättar Ritva under intervjun.

Den sociala dimensionen av hållbarhet har funnits med tidigt i utformandet av den fysiska miljön Brf Viva. Byggnaderna är planerade utifrån en tanke om att möjliggöra och främja möten mellan människor, och inom området byggs ett flertal ytor som är tänkta att fungera som sociala nav, exempelvis Växthuset, Orangeriet och Livsrummet. Utöver det finns ett antal funktioner som främjar

⁵ Hämtat från <https://riksbyggen.se/om-riksbyggen/samhallsutveckling/samarbeten/positive-footprint-housing/hallbarhet> 2018-02-08.

⁶ Se Andersson, Björn (2013) Social hållbarhet inom Riksbyggens projekt Positive Footprint Housing. https://www.johannebergsciencepark.com/sites/default/files/pfh_social_hallbarhet.pdf hämtad 2018-02-09.

delande och återanvändning och underlättar det vardagliga livet som distansarbetsplatser, en cykelverkstad, ett post- och leveransrum och ett återanvändningsrum. Det är inte heller otänkbart att även dessa kan komma att bli ett slags sociala nav. Även de ytor som är tänkta för genomfart präglas av tanken på möten, och en del ytor, som traditionellt ses som mer privata kan här bli mer semiprivata, som entrébalkongerna. I Riksbyggens Magasin om Brf Viva går det att läsa att *"En av Brf Vivas största kvaliteter är de inbyggda lösningarna för spontana möten och samtal. Entrébalkongerna är bara ett exempel på sociala hållplatser."*⁷ På intervjufrågan om det finns gränser för det sociala tar Ritva upp ämnet att man går förbi andra människor på väg hem, och att många går förbi dem som bor på första våningen. Att hon och Bengt tecknat sig för en lägenhet som ligger längst bort är ett medvetet val. Däremot ligger en av deras balkonger i anslutning till loftgången. "Så sitter du på balkongen så går folk förbi dig, men det gör ju inget" säger Ritva men tillägger att "där går gränsen för vad vi vill ha, så vill du ha en gräns så går den där".

Om att Riksbyggen faktiskt valt att bygga in en gemenskap genom sociala ytor säger Shirin att det är "inga konstigheter, jag bor i hyreslägenhet redan idag, det är ingen större omställning för mig". På frågan hur detta kan komma se ut fortsätter hon:

"Bara det här att umgås med grannar en eftermiddag, kanske baka något tillsammans, hjälpa varandra på olika sätt, dela varandras kunskaper och lära känna folk helt enkelt! Det behöver inte... det är så jättetråkigt i Sverige att man knappt vet vilka grannar man har!"

Shirin är själv uppvuxen i ett tomeuropeiskt land där man är väldigt engagerad i grannskapet, något som hon säger kan vara på gott och ont, men hon tycker att det är trevligt att man kan hjälpas åt, prata med varandra och dela erfarenheter och annat, "det underlättar faktiskt". Ritva och Bengt säger, trots sina reservationer om loftgångarna, att det sociala i Brf Viva bara är jättebra, att träffa folk, och ha anledning att knacka på hos grannen. Ritva, som är född i forna östblocket uttrycker sig så här:

"Jag kommer från en annan kultur, och just det här att var och en håller sig för sig själv, ju äldre man blir, ju mer tänker jag på det. Det är jättebra att träffa grannar, och tjata med dem".

På frågor om den sociala delen av Brf Viva, och att dela ytor med andra boende, så säger Marco att han är van sen tidigare vid att bo nära människor, så det kommer inte påverka familjen negativt på något sätt, utan tvärtom, det kommer förmodligen att kännas bra. På frågan om han tror att han kommer umgås mycket med sina grannar säger han "Ja, ja, ja, och oh ja, det kommer vi säkert göra".

Han säger också att "Vi är båda engagerade i andra föreningar idag, så det är inte så långt ifrån vad vi sysslar med idag" på frågan om de kommer att engagera sig i föreningar i Brf Viva. Deras engagemang idag ligger i en ideell kulturförening, där de brukar hoppa in och ut som styrelsemedlemmar, så "föreningsliv känner vi till" som Marco uttrycker det, och han kan tänka sig att de båda kommer att vara engagerade i både Brf Viva och i själva styrelsen för densamma, ett framtidsscenario som inte heller är främmande för flera andra intervjuade. I intervjun med Ritva och Bengt kommer samtalet in på att ta tillvara det som redan finns och förlänga prylars livslängd. Ritva ser också större möjligheter och kopplar återbruk till det sociala livet i Brf Viva:

"Kan man byta de tjänsterna, och laga möjarna, så tror jag man kommer göra det mer, annars kanske man köper nytt. /.../ Det tror jag på, att får man till en gemenskap som hjälps åt, så tror jag nog att man kan laga gamla grejer."

Bengt håller med "Det är ju en ekonomisk fråga". I sina resonemang kopplar de samman hållbarhetens sociala, ekonomiska och ekologiska dimensioner, gemenskapen blir en förutsättning för att dela kunskap och tjänster med varandra, och i förlängningen spara resurser; både ekologiska och ekonomiska.

I Riksbyggens information om Brf Viva ligger ganska stort fokus på hur det sociala livet kan komma att gestalta sig, och detta har både fungerat som en lockelse för dem som valt Brf Viva, men det har också uppstått en del frågor och till viss del oro för hur detta ska organiseras. Intervjuerna tyder på att förhoppningarna är kopplade till frågor om ansvar, rättvisa, skötsamhet och engagemang. Även om de själva ser sig som sociala personer som kan driva vissa frågor och bidra till det sociala livet, så beror utvecklingen, enligt intervjupersonerna, på vilka personlighetstyper som flyttar in. På frågan om hon tror att det spelar roll vilka som flyttar in svarar Shirin: "Det klart, det är ett samspel mellan både miljö och personligheter." Det måste finnas en vilja även om man kanske inte alltid kommer överens med alla, men hon tror att de som köper lägenheter kan vara ganska likasinnade, förhoppningsvis är det folk som vill. Svaren i intervjuerna pekar mot att uppfattningen är att det är helheten, blandningen av olika människor, som avgör om Brf Viva kommer att nå upp till den sociala nivå som kommuniceras i visionen om Brf Viva. Samtidigt går det att påstå att de flesta som flyttar in i Brf Viva är relativt välbeställda, välutbildade och sociala personer som har råd att köpa en bostadsrätt och som kan tala för sig, vilket i förlängningen förmodligen kommer att påverka det sociala livet i Brf Viva relativt mycket.

Förhoppningarna på det sociala livet kopplas i intervjuerna delvis till förväntningarna på de delade ytornas sociala betydelse. Samtidigt

⁷ Hämtat från https://riksbyggen.se/globalassets/1-media-riksbyggen/2-bostad/bostadsratter/vastra-gotaland/dokument/bofakta_brif_viva_web.pdf 2018-02-08.

går det att skönja en oro för att dessa kan komma att förvandlas till konfliktytor, och detta kopplas i hög grad till frågan om tillgänglighet. Karin och Michael hoppas, och tror, att de som flyttar in i Brf Viva kommer värna lite mer om närmiljön än där de bor nu, där de gemensamma utrymmena inte sköts. Denna aspekt tas också upp i diskussionen kring att dela saker med grannar, de uttrycker att det är positivt så länge det sköts. Att dela ytor med andra boende på Guldheden ser Karin ekonomiska vinster med, i den förening de bor i nu har de inkomster via lokaler som hyrs ut till näringsidkare. Hon ser det som problematiskt att detta inte finns i Brf Viva. Vad gäller det sociala verkar dock Karin och Michael lite splittrade, de säger att de träffar så mycket människor i jobbet, så egentligen är de inte så intresserade. Samtidigt säger Karin att de genom Thomas lärt känna många föräldrar på gården de bor på, och det är ju trevligt. De kan tänka sig att exempelvis odla tillsammans med andra, och ha gemensam fest. Siv har, som tidigare nämnt, stora förväntningar på gemenskapen och de gemensamma ytorna. Dock är hon oroad för hur de exempelvis ska dela upp det som odlats gemensamt. Anna-Maria och Johans förväntningar på det sociala är inte lika höga som en del andra gett uttryck i intervjuerna, motivationen till flytten handlar nog mer om att de går in i en ny fas i livet.

De flesta är mer eller mindre positiv till delande av saker, bilar, cyklar och verktyg, men uttrycker reservationer vad gäller vad som ska delas, och med vem. De delar helst med likasinnade personer som de redan känner. Även här går det att ana en oro för ansvarsfrågor och skötsamhet, i det avseendet att delande kräver att de som sakerna delas med alla tar ansvar för deras skötsel och skick. Gränser för vad som kan delas kopplas till sakers intimitet och värde. Emma ser sig som ordentlig och ha ordning omkring sig. Hon vill inte dela fina kläder med andra, eller för dyra saker, men undrar också vad hon har som någon skulle vilja låna? Av flera av de intervjuade dras gränsen vid sängkläder och köksredskap, även om matberedare nämns bland de verktyg som kan vara praktiskt att dela med grannar, då tillsammans med borrmaskiner, symaskiner och liknande. En del, som Lena, har redan vana av att dela saker med andra:

”Och sen försöker jag handla på second hand, på Emmaus handlar jag ganska mycket, och lånar böcker och sådär och tjarar alltid på mina vänner, att alla inte behöver ha borrmaskin till exempel. Det har ju varit bra där jag bor nu, att där har ju föreningen verktyg. Det är ju ett måste inför Viva, att det finns slagborrar att låna och stegar och vad det nu kan vara, skruvdragare och så där. /.../ Som sagt, vi har ju delat bil (med vänner) i mer än tjugo år, det är säkert tjufem år, och vi har ju delat sommarstuga också, så jag är väldigt mycket för det.”

Även om de flesta intervjuade är positiva till att dela vissa saker, fordon och ytor med sina grannar är de mer tvehetsna inför ett utvidgat delande i grannskapet. I intervjuerna uttrycker de allra flesta en oro för att saker inte lämnas tillbaka eller missköts och för att de gemensamma ytorna inte ska räcka till eller bokas upp för ofta av andra utomstående. Möjliga tolkningar av detta är att Brf Viva kan förstås som en exklusiv gemenskap där personer anses vara mer aktsamma om det som de själva förvaltar, och att de boende känner ett större ansvar då de också har en relation till de andra boende i Brf Viva. Däremot är de som deltagit i intervjuerna något mer positiva till att exempelvis dela en gemensam bilpool med andra i området.

Generation

Både de yngre och de äldre är angelägna om att blanda generationer, men bland både äldre och yngre finns en oro för att det blir ett boende för 50+. Detta bekräftas delvis av enkätsvaren där personer födda på 1960-talet och i dagsläget är 50-årsåldern är överrepresenterade, men bland enkätsvaren hittas också många som är födda under 1950- och 1990-talet. Exempelvis har Rolf ganska stora förhoppningar på de ytor som är tänkta att delas, men vill inte att det ska bli en "pensionärkuvös" där samma personer sitter dag ut och dag in. Denna farhåga baseras på hans intryck från ett informationsmöte om Brf Viva, då han noterade att medelåldern var ganska hög. Även Ritva och Bengt upplevde att informationsmötet samlade många äldre personer, och Emma säger att grannarna egentligen inte spelar någon roll, men att det är bra med mångfald. På frågan om hur mycket social samvaro hon kan tänka sig att ha med sina grannar säger hon:

"Det beror ju på vad det är för grannar känner jag. I fall alla är 60+ så kanske det inte blir så mycket mer än att man vill säga hej och prata lite och så. Men det är ju väldigt kul om det ordnas grejer, matlagningskvällar och så, det verkar väldigt kul."

Att det inte är så många barnfamiljer ser hon som positivt, då det inte blir så mycket ljud då. På frågan om att en del av lägenheterna säljs till yngre för reducerat pris säger hon att hon tror det kommer bli bra, så att det blir några yngre i området. Däremot hoppas hon att det inte blir för stor omflyttning i lägenheterna. På samma fråga svarar Ritva att det är:

"Ett sådant fantastiskt konkret drag från Riksbyggen att få in ungdomar på bostadsmarknaden, hur bra som helst, och att de får till ett koncept där man faktiskt inte kan göra vinst på det. /.../ Och framförallt att det blir unga människor vid sidan av, jag vill inte bo i ett 70+boende".

Även hennes man Bengt håller med *"Det är bara positivt, jag har inte ont av det alls, de kunde haft många fler"*.

Både intervjuaren och enkäterna visar vissa tecken på att förhoppningarna på det sociala livet växer med åldern, men att det mestadels har att göra med vilken personlighetstyp de tillfrågade tillhör. För vissa utgör boendet och de grannar som är knutna till det en viktig aspekt av det sociala livet, för andra inte. Det planerade engagemanget kan också höra samman med vilken fas i livet de intervjuade befinner sig i, att vara mitt i livet med karriär och familj lämnar eventuellt mindre utrymme för engagemang utanför hem och arbetsplats. Intervjuerna visar också på att tanken om gemenskap med grannar placeras in i en annan kultur, som flera av de intervjuade med rötter utanför Sverige gjorde, men idén om gemenskap kan också placeras in i en annan tid. Om de gemensamma ytorna säger Bengt att det inte längre är som när han växte upp, då visste man allt om alla.

Han säger att som i den svale eller trappuppgång de bor i idag så ser de bara grannarna som kommer och går, men de känner bara dem som bor runtomkring den egna lägenheten.

För de som är uppvuxna under 1960- och 1970-talet har frågor om miljön funnits med som en naturlig del av livet, det är inget nytt. Rolf som är uppvuxen med 1960- och 1970-talets miljötänk, säger att de frågorna, som att sopsortera, alltid har funnits med, men att han inte tänker jättemycket på dem. Däremot ställs han nästan varje dag inför val på jobbet som handlar om miljöpåverkan, exempelvis vilka kemikalier som ska användas, och har flera gånger kontaktat Riksbyggen med frågor om de byggnadstekniska lösningarna de har valt i Brf Viva. För Emma, som är född nära millennieskiftet och får representera den grupp som var ganska stor i enkätmaterialen, men svårare att få intervjua, verkar idén om hållbarhet relativt oproblematiserad. Hon konstaterar att det är bra att Brf Viva har en hållbarhetsprofil, men uppehåller sig inte jättemycket kring just de frågorna. För de som är födda ännu tidigare, under 1940-talet, har det varit naturligt att laga istället för att köpa nytt. Detta kommer också upp i intervjun med Bengt och Ritva, där Ritva påpekar att "de äldre har varit miljömedvetna på det här återbrukssättet. Och de gör lingonsylt och eget mos, så har de alltid gjort, men det är inte den etiketten som sätts på dem idag". I en annan del av intervjun återkommer hon till temat om hållbarhet som en generationsfråga: "Återigen det här med åldern, du lagar hellre möjjen än köper ny", säger Ritva till Bengt. "Det har jag alltid gjort", säger Bengt. Trots att Bengt är van att laga sådant som gått sönder, pratar han om att det bekymret med att laga elektroniska prylar i och med datoriseringen, "Det blir svårare och svårare att laga grejer /.../ Idag, det är bara kretskort alltihop".

Flytten – en ny fas i livet

I intervjumaterialet går det att hitta många olika typer av motivation till flyttarna. Att hushållens sammansättning förändras i takt med att barnen blir större och successivt lämnar boet, eller att själv flytta hemifrån för första gången, samsas med måhända mer omvälvande omställningar som separationer. Att förbereda livet inför pensionen verkar också finnas med som motivation till flytten för en del av de intervjuade. Bland de olika motiv som ligger bakom flytten utkristalliserar sig dock ett övergripande tema: flytten till Brf Viva ingår som en del i en större förändring i livet, som då inte enbart innefattar ett steg närmare en mer hållbar livsstil. Exempelvis vill Anna-Maria och Johan ha en förändring i livsstil där de lägger ner mindre jobb på sitt boende, och kan passa på att njuta lite av den frihet som större barn innebär. De flyttar från ett område som de mist en del av anknytningen till, när de flyttade dit var det många barn i området, och då de själv hade små barn så kände de och umgicks med många av områdets andra grannfamiljer, och barnen sprang in och ut ur husen. I takt med att barnen blivit större har detta förändrats, även om de fortfarande umgås med grannar ibland. Den minskade relationen till själva bostadsområdet verkar göra beslutet mindre drastiskt, även om Johans relation till huset fortfarande är stark. Marco, som redan genomfört förändringen att flytta ut från staden, konstaterar att ”det är klart en del förändringar vi har framför oss”, men är också noga med att poängtera att de i viss mån flyttar hem till Guldheden. Om beslutet att göra sig av med en av bilarna säger han ”Vi kommer ändra stil i livet”.

Marco, Anna-Maria och Johan med familjer lämnar villalivet i samband med flytten, medan Rolf, Ritva och Bengt redan tidigare har lämnat det för ett liv i staden, även om Ritva och Bengt har sommarhuset kvar. För Emma innebär flytten att hon flyttar från hus till lägenhet, men också att hon påbörjar sitt vuxna liv i det första egna boendet. Hon har sökt utbildningar i närheten av Brf Viva redan vid tidpunkten för intervjun, men tvekar till att börja studera innan hon har flyttat. När hon resonerar kring de olika alternativ hon har säger hon:

”Jag vill i varje fall studera i Göteborg, så jag kan bo i min lägenhet. /.../ Jag vill gärna bo nära när jag går på universitetet, så jag kan ha ett riktigt roligt studentliv.”

För vissa innebär flytten mer yta, som för Siv och för Karin, Michael och Thomas, medan några byter till ett avsevärt mindre boende, som Lena och Shirin. För Shirin, som både bott länge i samma område som hon arbetat i, innebär både byte av arbetsplats och bostadsområde en ny fas. På frågan om vad det var som fångade hennes intresse för Brf Viva säger Shirin:

”Villkor och läget, allt! Läget var absolut en del av det som avgjorde valet, naturnära och centralt. Hela konceptet, men också lägenheten, att det skulle vara ljus och rymligt och att man kunde spara energi.”

Även Anna-Maria pratar om läget som avgörande, förutom hållbarhetsaspekterna, att de får utsikt! Nu bor de i ett hus med lummig trädgård som omges av andra hus och trädgårdar. Shirin, Anna-Maria, Johan och Lena byter ett känt och inbott bostadsområde mot ett mindre känt, och för Lena verkar det vara flytten från det hemtama som innebär den mest drastiska förändringen, då det är ett väldigt stort steg att flytta från området där hon inte bara har sitt boende, utan också vänner, grannar och ett socialt liv.

Mobilitet

Många åker redan kollektivt, men bilens roll står ut, både i enkäten och intervjuerna. Enkäten visade att 88 procent av kvinnorna och 95 procent av männen har körkort, och många äger en eller flera bilar. Flera hushåll avser behålla bilen efter flytten, något som bekräftas i intervjuerna med Karin och Michael samt Rolf, eller en av bilarna i de fall de har flera, som i fallet med Marco och hans familj.

I enkäten framkommer det att många är beroende av bil för att ta sig till arbetet. Innan flytt uppgår dessa till 29 procent, och en del behöver också bilen i arbetet, vilket både Marco och Johan pratar om när de intervjuas. Johan säger:

”I och med att jag jobbar som säljare så är jag såpass mycket ute, så jag har ju alltid nästan bilen varje dag. Det vet jag ju, att det kommer ju också bli lite problem med Viva, men det vi har sagt, det är att det får vi ta då den dagen, att försöka hitta en lösning helt enkelt. Vi vet ju att Viva inte är byggt för bilar, men det är en sak vi får lösa.”

Även Michael och Karin är beroende av bilen för att få vardagslogistiken att fungera, Karin säger: ”Vi är bilberoende, då vi har ett barn och på grund av våra arbetsscheman”, och på frågan om var de ska ställa den säger hon ”vi har redan en parkeringsplats, vi skaffade den förra månaden”. Lena säger att vännerna som hon delar bil med får de lösa parkeringsfrågan, de bor inte alltför långt ifrån Brf Viva. Även Johan och Anna-Maria har en plan för var de ska göra av bilen efter flytten, även om Johan säger att det är ett problem de ska ta tag i vid flytten. Han resonerar kring detta:

”Så länge jag jobbar så ska vi ha bil, och det är ju minst tio år till. Sen har vi sommarstället, och visst, man skulle kunna använda poolbil, men det blir väldigt opraktiskt. /.../ På andra sidan Mossen finns det ett parkeringsgarage, och det finns lediga platser. Så det har vi sagt, att vi får helt enkelt lämna bilen där, och så får vi gå bort och hämta den när vi behöver den.”

Bilen spelar också en viktig roll på fritiden, då den exempelvis används för att uträtta vardagsärenden och för att storhandla. En mindre grupp av de tillfrågade i enkäten använder också bilen för att ta sig till lantställen, något som också dök upp under intervjun med både Johan och Anna-Maria och Ritva och Bengt. Då motiveras valet med logistiska problem, som mycket att bära eller dåliga förbindelser i kollektivtrafiken.

Flertalet är försiktigt positiva till bilpool, och några ser möjligheten att byta den egna bilen mot bilpool. Det bekräftas i intervjuerna med Emma och Lena, som båda tänker sig att en bil från poolen kan underlätta storhandlingen. Rolf har tänkt behålla bilen men säger att han kan överväga att byta den egna bilen mot bilpool, och Shirin tänker sig att hon kan hyra bil vid behov.

Siv gjorde sig av med bilen redan när hon bytte boende förra gången, från hus på landet till lägenhet i staden, och cyklar oftast till jobbet, eller tar spårvagn. På frågan om hon har använt sig av bilpool svarar hon:

”Nej, då har jag hyrt en bil. Jag har funderat på bilpool, jag har varit väldigt nära några gånger, men jag har inte utnyttjat det. Det kommer jag ju att göra i Viva, då kommer jag ju att ta den bilen istället för att hyra av någon annan, om jag vill ha bil över en helg eller vill åka iväg... min syster bor ute på landet, det är ungefär fem mil, så då behöver jag ha bil”.

Enkäten visar att många som flyttar till Brf Viva redan är relativt hållbara i sina resvanor, de åker kollektivt, cyklar och går när de ska ta sig någonstans, exempelvis till arbetet. Cykeln stod ut som det fordon som allra flest hushåll hade tillgång till. Emma som pratar om att hon inte cyklar så ofta där hon bor nu på grund av att det är backigt, säger ”När jag bor på Viva så vill jag cykla mycket”. Vid påpekandet att det är lite backigt även där, säger hon ”Men då är det inte så långa avstånd, det blir bra motion”.

I de fall där vi intervjuade hushåll med flera personer användes bilen av den person som hade störst behov av den, men vem i hushållet det var kunde växla från dag till dag, medan den andra personen åkte kollektivt, gick, eller cyklade. En del delar redan bil med andra, som Lena. Det är också viktigt att poängtera att flera av de som intervjuades faktiskt flyttar inom gångavstånd till sina respektive arbetsplatser, och några börjar närma sig pensionsålder, vilket kommer att påverka deras framtida resvanor.

Viva som koncept

Många åker redan kollektivt, men bilens roll står ut, både i enkäten och intervjuerna. Enkäten visade att 88 procent av kvinnorna och 95 procent av männen har körkort, och många äger en eller flera bilar. Flera hushåll avser behålla bilen efter flytten, något som bekräftas i intervjuerna med Karin och Michael samt Rolf, eller en av bilarna i de fall de har flera, som i fallet med Marco och hans familj.

I enkäten framkommer det att många är beroende av bil för att ta sig till arbetet. Innan flytt uppgår dessa till 29 procent, och en del behöver också bilen i arbetet, vilket både Marco och Johan pratar om när de intervjuas. Johan säger:

”I och med att jag jobbar som säljare så är jag såpass mycket ute, så jag har ju alltid nästan bilen varje dag. Det vet jag ju, att det kommer ju också bli lite problem med Viva, men det vi har sagt, det är att det får vi ta då den dagen, att försöka hitta en lösning helt enkelt. Vi vet ju att Viva inte är byggt för bilar, men det är en sak vi får lösa.”

Flera av de intervjuade talade om Brf Viva som koncept och idé, men det var ändå lite olika delar de valde att lyfta fram på frågan om vad som tilltalat dem mest. Flera nämner hållbarhet i någon form, men läge och pris är också viktigt. Marco framhåller att Vivas profil är lite speciell, att det finns ett framåttänkande där de boende ska cykla och gå, liten påverkan på naturen och så vidare. ”Det är ett nytt projekt det här, det har vi inte påträffat på andra ställen”. I dagsläget försöker de att inte belasta miljön så mycket och därför ser de fram emot att bli av med bilarna och dra ner kostnaderna när det gäller bilbränslen och dylikt. Enkätarna bekräftar att läget var det mest avgörande i valet av Brf Viva, följt av lägenheternas utformning och flexibilitet, priset på bostaden, att byggnaden inte drar så mycket energi och hållbarhetsprofilen.

För Shirin var läget viktigt, men framförallt konceptet. På frågan om vad det var som avgjorde valet svarar hon:

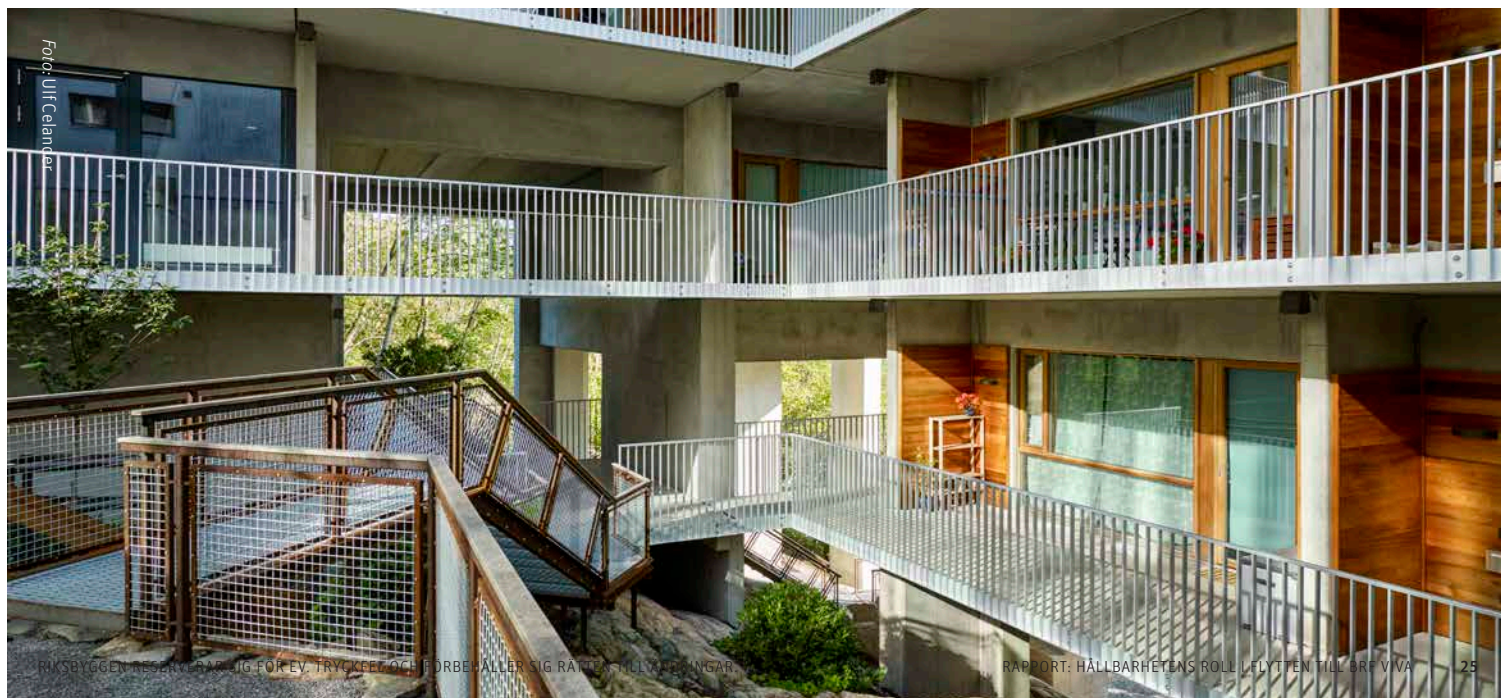
”Just konceptet, hur dom... att projektet skulle vara innovativt och modernt när det gäller miljövänlighet, och just det här att man har en möjlighet att plantera och att det finns möjlighet för sociala rum och sådana grejer, det tyckte jag var väldigt intressant.”

När Siv, som varit medlem i Riksbyggen ett par år och tittat på lite olika bostadsalternativ, läste om idén med Brf Viva tänkte hon: ”Men det där är ju någonting för mig, för sådana som jag!” och engagerade sig i de olika dialogmöten som Riksbyggen bjöd in till. Hon påpekar dock att det fanns flera bra förslag i idéstadiet som senare inte kom med i det färdiga konceptet. Bland annat tar hon upp att det gemensamma Orangeriet från början planerades på taket, vilket hade inneburit en fantastisk utsikt, och själv hade hon gärna sett en pool på taket. Istället för det gemensamma blev det stora lägenheter längst upp, vilket hon tycker är jättesynd. Hon har också kommit med andra förslag:

”Sen pratade jag om compact living från allra första mötet, och det har det ju inte blivit. Det känns som att de ändå har krympt ner dom (lägenheterna), och att det blivit fler lägenheter än det var ursprungligen, så där kanske de har påverkats av mig, men man vet ju inte var det kommer ifrån”.

På frågan om varför hon drev den idén på mötena svarar hon:

”Compact living var ju inte att jag själv vill ha det, jag har ju en liten lägenhet, utan snarare att det blir fler lägenheter, och det är ont om lägenheter. Egentligen är ju det miljömässigt och hållbart, och fler får någonstans att bo”.

Michael och Karins beslut att flytta till Brf Viva grundade sig mest på att själva huset uppfyllde alla deras krav:

”Vi försöker göra det vi kan, och vi förstår allvaret i klimatförändringarna. /.../ Det är lite i ett större syfte, det är ganska nervöst att vara en del av det, för du vet inte hur det kommer att bli, men på samma gång så: Vad fasen, det här är annorlunda, och annorlunda är ibland bra”.

Michael, som själv har en bakgrund som miljöingenjör och erfarenhet av liknande projekt, lägger till att:

”De miljömässiga aspekterna av det var tilltalande. /.../ Hela medvetenheten med det, det är definitivt åt det hållet vi går, men företag som Tesla som blivit ett av des största i världen”.

Betydelsen av lägenheternas flexibilitet var något som tonades ner i intervjuerna, trots att detta angavs som avgörande för valet av Brf Viva i enkäterna. Istället pratade de intervjuade mer om själva lägenheternas, och husets, utformning.

Emma, vars föräldrar har köpt lägenheten till henne, berättar att de hade tittat på lite andra projekt innan. De viktigaste faktorerna när de letade var dels priset, dels att det skulle ligga i staden. Det som till slut avgjorde att det blev Brf Viva var:

”Framförallt läget. Sen tyckte jag att det var en väldigt fin arkitektur, fina lägenheter, men det visste vi inte direkt då. Framförallt läget, och allt som ingår, det här med orangeri och växthus, det verkar väldigt trevligt.”

I jämförelse med andra projekt de tittade på, dvs. lägenheter som byggs av andra aktörer, landar hon i att Brf Viva i slutändan ändå varit det bästa alternativet.

”Prismässigt så var det bättre pris på Viva, och det är mycket finare lägenhet. Jag skulle säga att det är ganska svårslaget. Jag har inte sett någon som känns bättre tycker jag, den verkar ha allt.”

Däremot så har själva hållbarhetsprofilen i sig inte varit avgörande i sig för Emma, även om hon säger att hon tycker väldigt mycket om den, men det är inget de har pratat om i familjen.

Avslutande diskussion

Slutsatser

Studien syftade till att fördjupa kunskapen om värderingar och förväntningar bland medlemmarna i Brf Viva inför flytten dit. För att komma dit varvades intervjuer med ett enkätutskick. Det är förhållandevis få barnfamiljer som besvarat enkäten, och det var ännu svårare att få till intervjuer med småbarnsfamiljer. Det genomsnittliga hushållet består av 1–2 vuxna i 50-årsåldern. Både enkäten och intervjuerna indikerar en begränsad mångfald i fråga om ålder, inkomst och utbildningsgrad, men vi ser en större mångfald i fråga om ursprungsland. Flera av de intervjuade har bakgrund i andra delar av världen än Norden/Europa, eller möter personer med annan bakgrund i sitt jobb. Så även om de boende på ytan ser ut som en ganska homogen grupp vad gäller utbildning och i viss mån ålder, så har de med sig många olika erfarenheter och många olika perspektiv. Enkäterna, intervjuerna och Riksbyggens egen uppskattning av vilka det är som flyttar in i Brf Viva talar också för att flertalet köpare är i medelåldern eller övre medelåldern. Vissa hållbarhetspraktiker, som att laga, ta tillvara och sopsortera, verkar vara kopplade till de äldre generationerna.

De som flyttar till Brf Viva är välutbildade. Både enkäten och intervjuerna visar att utbildningsnivån är mycket hög. 75 procent av respondenterna i enkäten har högskoleexamen och 8 procent därutöver har genomgått en forskarutbildning. De utbildningar och yrkesroller de har med sig skiftar också, på en skala från väldigt tekniskt inriktade yrken eller utbildningar i ena änden till väldigt humanistiskt/pedagogiska yrken eller utbildningar i andra änden. Däremellan hittas egenföretagarna, försäljarna etc. Vi ser också att det attraktiva läget med närheten till flera stora arbetsplatser inom högskolesfären har lockat en del köpare som har sina arbetsplatser där. Framförallt har närheten till Chalmers och Johanneberg Science Park spelat en avgörande roll, både i planeringsstadiet av Brf Viva där bostadskvarteret var tänkt att fungera som ”en länk mellan Chalmers campusområde och den omgivande staden”.⁸ Vi har i den här studien stött på flera personer som har sina fysiska arbetsplatser på just Chalmers, eller planerar att studera där. I enkätsvaren anges läget som det absolut viktigaste skälet till att de tecknat sig för en lägenhet i Brf Viva, men lägenheternas utformning och flexibilitet har också haft stor betydelse. Läget tas också upp som viktigt i intervjuerna, men där framhålls även att Brf Viva som koncept varit en avgörande faktor i valet av bostad.

I intervjuerna uttrycktes ett intresse för att dela prylar och verktyg med andra i Brf Viva, en inställning som enkätmaterialen bekräftar. Där går att se ett samband mellan engagemang i ekologisk och social hållbarhet och intresset för att dela med grannar. Enkäterna visade också på tydliga samband mellan hur de boende ser på gemenskapen

i Brf Viva i stort och vilka gemensamma ytor man är mest intresserad av. Intresse för Orangeriet, Livsrummet och återanvändningsrummet hör samman med ett engagemang för social hållbarhet, men också med viljan att umgås med grannar. De som intervjuats har stora förväntningar på det sociala livet i Brf Viva. Det fanns dock tydliga gränser för gemenskapen, då majoriteten av de tillfrågade, 63 procent, inte ville upplåta gemensamma ytor till andra utanför Brf Viva, även om en del kunde tänka sig att hyra ut ytorna mot betalning. I intervjuerna återkom tanken om gemenskapens gränser, då de flesta som intervjuades ställde sig ganska skeptiska till idén att släppa in utomstående i de gemensamma utrymmena, eller till att dela prylar och liknande med utomstående. De gav också uttryck för att detta i så fall skulle vara väldigt reglerat, och ansvarsfrågan togs upp i flera intervjuer. Gränser för vad som kunde delas, och vad som var för värdefullt eller intimt laddat formulerades också i intervjuerna.

Även om intervjumaterialet indikerar att flytten till Brf Viva ingår som en del i annars ganska omfattande förändringar i livet, exempelvis att flytta hemifrån, separera eller att lämna villakvarteret, så innebär flytten inte en total livsstilsförändring. Flera hushåll som är beroende av egen bil kommer att behålla den, även om några av de som har flera bilar planerar att göra sig av med en bil i samband med flytten. Att hyra eller äga flera boenden, som sommarhus eller hus utomlands ökar också det ekologiska fotavtrycket man lämnar efter sig, men å andra sidan lämnar flera det mer resurskrävande villalivet för ett liv i lägenhet.⁹ De som redan gör mycket för miljön i det dagliga livet kommer fortsätta med det, och de som gör lite mindre kommer eventuellt att göra lite mer. De allra flesta trodde dock att de skulle placera in sig själva högre upp på hållbarhetskalnan efter flytten. I flera fall beror det på att de redan försöker leva ett hållbart liv, men en del var inte främmande för möjligheten att de kan komma att inspireras av andra boende till en mer hållbar livsstil. Det finns också tecken på att en del av de intervjuade ser boendet i Brf Viva som en garant i sig för ett mer hållbart liv då boendet och huset i sig är utformat efter hållbara principer. Det delegerade ansvaret för miljöfrågor skulle då kunna komma att fungera som ett slags frikort. I svaren påpekas att Brf Viva kommer att bli det de själva gör det till, dvs. att graden av hållbarhet i husen i stort påverkas av vilka som flyttar in, hur engagerade de är och vilka frågor de driver.

⁸ Andersson, Björn (2013) Social hållbarhet inom Riksbyggens projekt Positive Footprint Housing – En första rapport. Göteborg: Göteborgs universitet, s. 15.

⁹ Läs mer om ekologiska fotavtryck på <http://www.wwf.se/wfws-arbete/ekologiska-fotavtryck/sa-beraknar-man-ekologiska-fotavtryck/1157938-ekologiska-fotavtryck-sa-beraknar-man-ekologiska-fotavtryck>, hämtad 2018-02-08.

Framtida studier

Efter att vi genomfört vår undersökning såg både vi och Riksbyggen anledning att komplettera med ett fåtal nya hushåll – framförallt hushållstyper som vi inte hade möjlighet att nå i denna studie, och valet föll på intervjuer med de personer som flyttar till någon av de sex ungdomsetterna i Brf Viva för att se hur de tänker kring hållbarhet och att följa deras eventuella beteendeförändringar. Denna delstudie kommer att redovisas i en separat rapport. Lägenheternas reducerade pris gör att de som tecknat sig för dessa troligtvis inte gjort ett aktivt val utifrån samma hållbarhetsparametrar som de personer vi har mött i den inledande studien. De ingår dock i ett större sammanhang där hållbarhetsfrågor kommer att ha en framträdande roll, och just därför är det också vara intressant att följa deras eventuella beteendeförändringar.

För att få en djupare förståelse för vad flytten till Brf Viva innebär föreslår vi en uppföljande studie som rymmer intervjuer med några utvalda hushåll och en kortare enkät till alla nyinflyttade en tid efter inflyttning. Intervjuerna skulle i första hand göras med de hushåll som deltagit tidigare för att kunna följa hur livet har förändrats med

flytten och vilka förväntningar från den första undersökningen som hittills har infriats. Intervjuerna kan kombineras med reflekterande samtal i de gemensamma lokalerna och området runt huset. Fokus bör som tidigare ligga på hållbarhet, men undersökningen kan också omfatta andra delar av (vardags)livet för att kunna sätta hållbarheten i perspektiv. Det finns också anledning att återkomma till de boende fler gånger längre fram, till exempel 3 och 10 år efter inflyttningen, med ett liknande upplägg.

FÖR MER INFORMATION KONTAKTA:
Therese Berg, Hållbarhetschef Riksbyggen
08-698 41 88
therese.berg@riksbyggen.se

SAMARBETSPARTNERS:

**Göteborgs
Stad**

 Göteborg Energi

**Johanneberg
Science Park**

**GÖTEBORGS
UNIVERSITET**

**RI.
SE**

CHALMERS

 Riksbyggen
Rum för hela livet